

PÄÄTÖKSET

KOMISSION PÄÄTÖS,

annettu 13 päivänä heinäkuuta 2011,

valtioneuosta N:o C 6/08 (ex NN 69/07), jonka Suomi on toteuttanut Ålands Industrihus Ab:n hyväksi

(tiedoksiannettu numerolla K(2011) 4905)

(Ainoastaan suomen- ja ruotsinkieliset toisinnot ovat todistusvoimaiset)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2012/252/EU)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 108 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti pyytänyt asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

1. MENETTELY

- (1) Komissiolle ilmoitettiin 5 päivänä syyskuuta 2006 tehdyllä kantelulla Ahvenanmaan maakuntahallituksen, jäljempänä 'maakuntahallitus' myöntämistä toimenpiteistä kiinteistöyhtiö Ålands Industrihus Ab:n, jäljempänä 'ÅI', hyväksi. Komissio pyysi 25 päivänä lokakuuta 2006 ja 14 päivänä helmikuuta 2007 päivätyillä kirjeillä Suomelta tietoja, jotka toimitettiin 11 päivänä tammikuuta 2007 ja 3 päivänä huhtikuuta 2007 päivätyillä kirjeillä. Suomen viranomaiset toimittivat lisätietoja 31 päivänä toukokuuta 2007 ja 12 päivänä heinäkuuta 2007. Kantelun tekijä toimitti lisätietoja marraskuussa 2006 ja toukokuussa 2007.
- (2) Komissio ilmoitti Suomelle 30 päivänä tammikuuta 2008 päivätyllä kirjeellä päättäneensä aloittaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 108 artiklan 2 kohdan ⁽²⁾ mukaisen menettelyn, joka koskee kyseistä tukea, jäljempänä 'menettelyn aloittamista koskeva päätös'.

⁽¹⁾ EUVL C 76, 27.3.2008, s. 15.

⁽²⁾ EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklasta tuli Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 107 ja 108 artikla 1 päivänä joulukuuta 2009. Kyseiset artiklat ovat olennaisesti yhdenmukaiset. Tässä päätöksessä tarkoitetaan tarvittaessa viittaussella SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklaan viittausta EY-perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklaan. SEUT-sopimuksella muutettiin myös tiettyjä käsitteitä. Yhteisö korvattiin unionilla ja yhteismarkkinat korvattiin sisämarkkinoilla. Tässä päätöksessä käytetään SEUT-sopimuksen terminologiaa.

- (3) Komission menettelyn aloittamista koskeva päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ⁽³⁾. Komissio kehotti asianomaisia esittämään huomautuksensa tuesta.

- (4) Komissio ei saanut huomautuksia asianomaisilta.

- (5) Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen jälkeen Suomi toimitti tietoja, jotka kirjattiin komissioon saapuneiksi 6 päivänä toukokuuta 2008, 21 päivänä tammikuuta 2010, 26 päivänä helmikuuta 2010, 21 päivänä toukokuuta 2010, 18 päivänä kesäkuuta 2010, 18 päivänä huhtikuuta 2011, 27 päivänä kesäkuuta 2011 ja 28 päivänä kesäkuuta 2011. Komission yksiköt, Suomen viranomaiset ja ÅI:n edustajat tapasivat 4 päivänä kesäkuuta 2010.

2. KUVAAUS TUESTA

2.1 TUENSAAJA

- (6) ÅI on rekisteröitynyt Maarianhaminaan Ahvenanmaalle, joka on Itämeressä Suomen ja Ruotsin mantereiden välillä sijaitseva saariryhmä ja jonka väkiluku on noin 28 000 henkeä. Ahvenanmaa on Suomen maakunta, mutta sillä on laaja itsehallinto. ÅI:n suurimmat omistajat ovat Ahvenanmaan maakuntahallitus (84,43 %) ja Maarianhaminan kaupunki (15,01 %). Jäljelle jäävän osuuden osakeista omistavat muut Ahvenanmaan paikallisviranomaiset ⁽⁴⁾.
- (7) ÅI:n toimialana on rakentaa, omistaa ja vuokrata rakennuksia teollisuus- ja liikekäyttöön. Suomen viranomaisten mukaan yrityksen toiminnan tavoitteena on tarjota rakennuksia Ahvenanmaalla toimiville yrityksille monipuolisen ja kilpailukykyisen talouden edistämiseksi.

⁽³⁾ Ks. alaviite 1.

⁽⁴⁾ Poikkeuksena vähäinen osuus, jonka omistaa yrittäjäyhdistys Ålands företagareförening rf (3 osaketta 30 392 osakkeen kokonaismäärästä).

(8) Vuoteen 1999 saakka Ål:n liiketoiminta oli laajuudeltaan vaatimatonta ⁽⁵⁾. Sen tase kasvoi hyvin hitaasti, jos lainkaan ⁽⁶⁾. Tässä tilanteessa Ål:n hallitus päätti ryhtyä etsimään uusia liiketoimintamahdollisuuksia toiminnan laajentamiseksi. Samaan aikaan paikallinen yritysyritys (joka koostui lähes pelkästään pienyrityksistä) toi julki toiveensa ”teknologiapuiston” perustamisesta. Se olisi toimistokiinteistöjen muodostama kokonaisuus, jossa paikalliset yritykset voisivat toimia samassa rakennuksessa, mikä helpottaisi niiden yhteistyötä, kannustaisi uusien ajatusten syntymistä ja edistäisi yrittäjyyttä yleisesti. Näin syntyisi vähitellen iTiden-toimistokortteli (kvarteret iTiden). Hankkeen syntyä selostetaan tarkemmin 2.2 kohdassa.

2.2 iTiden-HANKE ⁽⁷⁾

(9) Paikallisten yrittäjien ja maakuntahallituksen edustajien välillä alettiin jo vuonna 1999 keskustella mahdollisen teknologiapuiston rakentamisesta. Ne tekivät yhteisiä tutustumismatkoja vastaaviin toimintaympäristöihin Ruotsissa.

(10) Hanke annettiin vuonna 2000 työryhmän hoidettavaksi, ja se esitti asiaa koskevan ehdotuksen maakuntahallitukselle ja Maarianhaminan kaupungille keväällä 2000. Hanke sekä maakuntahallituksen suunnitelmat rakentaa ja rahoittaa se mainitaan maakuntahallituksen vuoden 2000 talousarviossa ⁽⁸⁾ ja vahvistetaan vuoden 2001 talousarviossa, jossa maakuntahallitus myös pyysi varoja mahdollisiin pääomankorotuksiin infrastruktuurihankkeita, muun muassa Ål:tä varten (vastaava pyyntö esitettiin vuoden 2000 talousarviossa) ⁽⁹⁾.

(11) Pääomankorotuksen ansiosta Ål osti 12 päivänä heinäkuuta 2001 tontin Maarianhaminan Västra Klintenin alueelta, jonne iTiden oli tarkoitus rakentaa. Tämän hankinnan yhteydessä Ål myös huolehti iTiden-hanketta varten tarvittavista kaavoituksen muutoksista.

(12) Vuoden 2002 talousarviossa maakuntahallitus ilmoitti, että Ål aloittaisi iTiden-hankkeen rakentamisen vuonna 2002 ja että tämä todennäköisesti edellyttäisi pääomankorotusta (jota varten maakuntahallitus pyysi tarvittavia talousarviomäärärahoja) ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Vuonna 1999 taseen loppusumma oli 733 341 euroa, liikevaihto 101 486 euroa ja kokonaistulos 27 719 euroa.

⁽⁶⁾ Tase supistui 834 645 eurosta (1997) 733 341 euroon (1999).

⁽⁷⁾ Tämän jakson tiedot ovat suurimmaksi osaksi peräisin kvarteret iTidenin (teknologiapuiston) verkkosivuilta (www.itiden.ax), ja niitä on täydennetty Suomen viranomaisten toimittamilla (julkisia tietoja vastaavilla) tiedoilla.

⁽⁸⁾ ”Maakuntahallitus pyrkii lisäämään tietotekniikka- ja palvelualalle soveltuvien teollisuuskiinteistöjen ja toimistotilan tarjontaa julkisten kiinteistöyhtiöiden kautta. Ne saattavat edellyttää lisää pääomaa.” Budget för landskapet Åland 2000, s. 304.

⁽⁹⁾ ”Maakuntahallitus toimii [...] edistääkseen tehokkaammin uusien yritysten ja liiketoimintahankkeiden kasvua. Maakuntahallitus jatkaa pyrkimyksiään toteuttaa ’tietotekniikkakylä’ [...]”. Budget för landskapet Åland 2001, s. 319 ja 321.

⁽¹⁰⁾ Budget för landskapet Åland 2002, s. 291.

(13) Vuoden 2002 alussa nimitettiin kvarteret iTidenin rakentamisesta vastaava työryhmä ja annettiin toimeksianto arkkitehdille. Samalla kartoitettiin mahdollisten vuokraisten kiinnostusta tilojen vuokraamiseen iTidenistä. Maa-alueen valmistelutyöt tehtiin keväällä 2003, ja vaihe 1:n rakentaminen käynnistyi kesällä 2003 (hanke oli suunniteltu toteutettavaksi kahdessa peräkkäisessä rakennusvaiheessa). iTiden-hankkeen vaihe 1:n valmistuttua ensimmäiset vuokralaiset muuttivat tiloihin 1 päivänä joulukuuta 2004.

(14) Vaihe 2:n rakentaminen käynnistettiin syksyllä 2006 ja saatiin valmiiksi vuonna 2007.

2.3 VALTIONTUKITOIMENPITEET

(15) Komission muodollisessa tutkinnassa on tarkasteltu useita pääomasijoituksia (pääomankorotuksia) ja pankkilainojen takauksia, jäljempänä ’lainatakaukset’, joita maakuntahallitus myönsi Ål:lle vuosina 1997–2007. Toimenpiteet on lueteltu jäljempänä olevassa taulukossa (pääomasijoitukset on numeroitu C-I–C-XI ja lainatakaukset G-1–G-III).

Toimenpide	Toimenpiteen päivämäärä	Pääomankorotus euroa	Lainatakaus euroa
C-I (*)	18.6.1997	84 094,39	
C-II (*)	22.6.2000	340 582,27	
C-III (*)	10.10.2000	114 368,37	
C-IV	20.7.2001	353 199,00	
C-V	15.8.2002	599 933,73	
C-VI	13.3.2003	799 911,64	
G-I	9.10.2003		2 600 000,00
C-VII	6.5.2004	515 165,97	
C-VIII	30.9.2004	669 896,95	
G-II	2.11.2004		1 160 000,00
C-IX	16.6.2005	199 977,91	
C-X	16.6.2005	234 961,43	
G-III	13.12.2005		2 600 000,00
C-XI	15.2.2007	1 379 998,95	
	YHTEENSÄ	5 292 090,61	6 360 000,00

(*) Nämä toimenpiteet myönnettiin ennen euron käyttöönottoa, joten ne myönnettiin Suomen markkoina. C-I oli 500 003 markkaa, C-II 2 025 010 markkaa ja C-III oli 680 003 markkaa. Euroon siirtymisen hetkellä vaihtokurssiksi määriteltiin 1 euro = 5,94573 Suomen markkaa.

(16) Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 7 kohdassa olevaan taulukkoon verrattuna 26 päivälle lokakuuta 2006 merkitty 2 587 500 euron lainatakaus on poistettu, koska sitä ei koskaan pantu täytäntöön (suomalaisen tuomioistuimen päätöksen perusteella). Lisäksi pääomankorotus C-XI, joka menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä oli päivätty 12 päivälle kesäkuuta 2006, on nyt merkitty 15 päivälle helmikuuta 2007, koska tutkinnan yhteydessä ilmeni, että tämä toimenpide oli pantu täytäntöön vasta tuolloin. Suomen korkein hallinto-oikeus on äskettäin (6 päivänä huhtikuuta 2011) kumonnut maakuntahallituksen päätöksen tämän pääomankorotuksen myöntämisestä (ks. johdanto-osan 114 kappale). Koska pääoma maksettiin ÄI:lle vuonna 2007 eikä sitä ole maksettu takaisin, komissio katsoo, ettei kyseinen kansallisen tuomioistuimen päätös poista tätä toimenpidettä komission tutkinnan piiristä.

(17) Suomen mukaan kaikki pääomankorotukset kohdennettiin iTiden-hankkeen rahoittamiseen, lukuun ottamatta seuraavia:

C-I) Pääomasijoitus, 18 päivänä kesäkuuta 1997 (84 094,39 euroa)

C-II) Pääomasijoitus, 22 päivänä kesäkuuta 2000 (340 582,27 euroa)

C-III) Pääomasijoitus, 10 päivänä lokakuuta 2000 (114 368,37 euroa)

C-VIII) Pääomasijoitus, 30 päivänä syyskuuta 2004 (669 896,95 euroa)

C-IX) Pääomasijoitus, 16 päivänä kesäkuuta 2005 (199 977,91 euroa).

(18) Suomen mukaan kaikki lainatakaukset myönnettiin iTiden-hankkeen rahoittamiseksi. Tarkempia tietoja lainatakauksista annetaan johdanto-osan 66–86 kappaleessa.

3. SEUT-SOPIMUKSEN 108 ARTIKLAN 2 KOHDAN MUKAISEN MENETTELYN KÄYNNISTÄMISEN SYYT

(19) Komissio asetti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä pääomankorotusten ja lainatakausten sisämarkkinoille soveltuvuuden kyseenalaiseksi jäljempänä esitettävistä syistä.

(20) Komissio totesi siitä, onko kyseessä SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki, että toimenpiteisiin liittyvä valtion varojen käyttöä (myönnetty

paikallisviranomaisten toimesta) ja että ne olivat valikovia, sillä ne kohdistuvat ÄI:hin. Kun tarkastellaan perustetta sen arvioimiseksi, olisiko toimenpiteistä koitunut etua, jota ÄI ei olisi voinut saada tavanomaisin markkinaehdoin, koska pitkän aikavälin kannattavuusnäkymien ohjaama yksityinen sijoittaja ei olisi antanut vastaavaa tukea, komissio ei ollut varma, olisiko yksityinen sijoittaja myöntänyt pääomaa maakuntahallituksen tavoin, kun otetaan huomioon ÄI:n pitkään jatkunut tappiollinen tilanne ja parhaimmillaankin hyvin vaatimattomat voitot. Lainatakausten osalta komissio epäili, olisiko ÄI voinut saada vastaavaa rahoitustukea markkinoilta ja että takaukset näin ollen toivat ÄI:lle etua. Komissio katsoi lisäksi, että kaikki tällaiset edut olisivat omiaan vääristämään kilpailua ja yhteisön sisäistä kauppaa.

(21) Komissio epäili myös, voitaisiinko toimenpiteet katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi, jos niitä pidettäisiin valtiontukena.

(22) Lisäksi komissio asetti kyseenalaiseksi Suomen väitteen siitä, että toimenpiteet, jos niiden todella katsottaisiin olevan valtiontukea, oli myönnetty sellaisten tukiohjelmien mukaisesti, joita sovellettiin jo ennen Suomen liittymistä unioniin ja jotka sen vuoksi olisivat sääntöjen mukaisia.

4. SUOMEN HUOMAUTUKSET

4.1 TOIMENPITEET EIVÄT OLE VALTIONTUKEA

(23) Suomen mukaan maakuntahallitus on toiminut markkinasijoittajaperiaatteen mukaisesti, toisin sanoen toimenpiteiden taustalla olivat maakuntahallituksen odotukset saada sijoituksestaan tuottoa. Suomi on esittänyt, että sijoituspäätösten vaikuttimena oli yhtiön uusien sijoitusten ohjelma, pääasiassa iTiden-hanke. Toimenpiteiden tarkoituksena ei näin ollen ollut kattaa aikaisempia tappioita tai tukea tappiollista liiketoimintaa. Maakuntahallitus on saanut konkreettista arvoa ÄI:n uusiin osakkeisiin tekemälleen sijoitukselle, sillä yhtiön arvo kasvoi suhteessa osakemerkinnän suuruuteen. Sen vuoksi ÄI ei ole saanut etua, jota se ei olisi voinut saada yksityiseltä sijoittajalta.

(24) Mahdollisesta edusta riippumatta Suomen kantana on ollut myös, että toimenpiteitä ei voida luokitella valtiontukiksi, koska ei ole konkreettisia todisteita niiden tuntuista vaikutuksista kilpailuun Ahvenanmaan kiinteistömarkkinoilla.

4.2 JOS KYSEESSÄ ON VALTIONTUKI, SE ON NYKYISTEN TUKIOHJELMIEN PERUSTEELLA SÄÄNTÖJENMUKAISTA

(25) Jos toimenpiteiden katsottaisiin kuitenkin sisältävän valtiontukea, Suomen mukaan tuki olisi katsottava sääntöjenmukaiseksi. Suomi katsoo, että sekä pääomasijoitukset että takaukset kuuluivat voimassa olevien, ennen Suomen unioniin liittymistä luotujen tukiohjelmien piiriin.

4.3 JOS KYSEESSÄ ON UUSI VALTIONTUKI, SE SOVELTUU KUITENKIN SISÄMARKKINOILLE

- (26) Jos toimenpiteitä pidetään sääntöjenvastaisena valtiontukea, ne olisi kuitenkin katsottava SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla sisämarkkinoille soveltuviksi, sillä niiden tarkoituksena on ollut alueen kehittäminen ja uusien työpaikkojen luominen pääasiassa pyrkimällä monipuolistamaan alueen taloutta, joka on liian voimakkaasti merenkulkualan varassa.

4.4 MAHDOLLINEN TAKAISINPERINTÄ

- (27) Jos komissio katsoo tuen olevan sääntöjenvastaista ja sisämarkkinoille soveltumatonta tukea, joka on perittävä takaisin, Suomi esitti seuraavat kannanotot.
- (28) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽¹¹⁾ 14 artiklan 1 kohdassa säädetään, että komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä on yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista. Tilanne olisi nyt käsiteltävässä asiassa tällainen, sillä Suomella oli perustellut syyt odottaa ennen unioniin liittymistä voimassa olleiden tukiohjelmien olleen ja olevan voimassa ja näin ollen kyseisten sääntöjen perusteella myönnetyn tuen olevan sääntöjenmukaista.
- (29) Jos komissio kuitenkin katsoo, että tuki on perittävä takaisin, Suomen näkemyksen mukaan pääomankorotuksissa tukiosuus ei ole välttämättä valtiontukea käsittävien liiketoimien koko nimellisarvo. Takausten osalta takaisinperittävä tuki ei voi olla suurempi kuin yrityksen takauksen tuloksena saama korkoetu (verrattuna takaamattomiin lainoihin). Vastaavasti pääomasijoitusten osalta tuki ei voi olla suurempi kuin kustannukset, jotka ÄI:lle olisi aiheutunut vastaavan pääoman hankkimisesta markkinoilta.

5. ARVIOINTI

5.1 TOIMENPITEIDEN LUOKITTELEMINEN VALTIONTUEKSI

- (30) SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan".
- (31) Toimenpiteen luokittelu valtiontueksi edellyttää, että seuraavat edellytykset täyttyvät: a) toimenpide on jäsenvaltion rahoittama tai valtion varoista rahoitettu; b) se antaa valikoivaa etua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa; ja c) se vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja se saattaa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen

kauppaan. Nämä edellytykset ovat kumulatiiviset, joten niiden kaikkien on täyttyvä, ennen kuin toimenpide voidaan katsoa valtiontueksi.

5.1.1 VALTION VARAT JA VALIKOIVUUS

- (32) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetyistä syistä (joita Suomi ei ole kiistänyt) valtion varoja ja valikoivuutta koskevat arviointiperusteet täyttyivät. Toimenpiteet myönnettiin maakuntahallituksen yksittäisillä päätöksillä hyödyntää varoja, jotka Ahvenanmaan maakuntapäivät on myöntänyt sille sen vuotuisessa talousarviossa. Toimenpiteet ovat näin ollen selkeästi valtion rahoittamia ja yksinomaan ÄI:lle kohdistettuja.

5.1.2 ETU

- (33) Suomi on esittänyt, etteivät toimenpiteet ole valtiontukea, koska ne eivät tuottaneet ÄI:lle etua, jota se ei olisi voinut saada markkinoilta yksityiseltä osakkeenomistajalta tai yksityiseltä luotonantajalta.
- (34) Valtiontukea koskevan lainsäädännön vakiintuneena periaatteena on, että viranomaisten sijoitus yritysten pääomaan on valtiontukea, ellei yksityinen sijoittaja olisi samanlaisissa olosuhteissa ja ottaen huomioon erityisesti tuotto-odotukset antanut käyttöön vastaavaa pääomaa (yleensä tästä käytetään nimitystä markkinataloussijoittajaperiaate)⁽¹²⁾. EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukeeseen takauksina annetun komission tiedonannon⁽¹³⁾, jäljempänä 'takauksia koskeva tiedonanto', 3.1 kohdan mukaan vastaavasti viranomaisen antama takaus on valtiontukea, ellei rahoitusta anneta käyttöön ehdoin, jotka olisivat myös yksityisen toimijan hyväksyttävissä markkinatalouden tavanomaisin ehdoin.
- (35) Komissio esitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä epäilyjä siitä, täyttyikö markkinataloussijoittajaperiaate pääomasijoitusten ja takausten osalta, ja perusti näkemyksensä erityisesti kahteen ÄI:stä tehtyyn havaintoon:

- a) ÄI:n pitkään jatkuneet tappiot tai vain vähäiset voitot vuosina, joina toimenpiteet myönnettiin. Itse asiassa vuosina 2001–2005 ÄI teki tappiota joka vuosi. Vuosina 1998–2000 saavutetut voitot olivat pieniä ja vähenevät joka vuosi (kyseisinä vuosina 38 000, 28 000 ja 9 000 euroa). Vastaavasti ÄI:n saavutettua vihdoin uudelleen voitollisen tuloksen vuonna 2006 se oli ainoastaan 557,43 euroa. Vuonna 2006 tehdyn arvioon mukaan vuodelle 2007 odotettu voitto (toisin

⁽¹¹⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽¹²⁾ Ks. muun muassa seuraavat tuomiot asiassa 234/84, Belgia v. komissio, Kok. 1986, s. 2263, 14 kohta; asiassa C-305/89, Kok. 1991, s. I-1603, 18 ja 19 kohta; yhdistetyissä asioissa C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Hytasa, Kok. 1994, s. I-4103, 20 ja 21 kohta; asiassa C-303/88, Eni-Lanerossi, Kok. 1991, s. I-1433, 20 kohta; asiassa T-11/95, BP Chemicals, Kok. 1995, s. II-599, 161 kohta.

⁽¹³⁾ EUVL C 155, 20.6.2008, s. 10.

sanoen voitto, jota odotettiin päätettäessä viimeisten toimenpiteiden myöntämisestä) oli vain 5 868,46 euroa ⁽¹⁴⁾.

- b) Lisäksi komissiosta vaikutti siltä, että ÅI:n kassavirta oli liian heikko yrityksen menojen kattamiseksi ja että tilanne oli ollut tällainen vuodesta 2000. Tämän johdosta komissio oletti, että toimenpiteet olivat olleet tarpeen pelkästään tämän negatiivisen kassavirran kattamiseksi ⁽¹⁵⁾.
- (36) Suomi on torjunut tämän näkemyksen. Sen kannanottoja käsitellään jäljempänä erikseen pääomankorotusten ja lainatakausten osalta.

5.1.2.1 Pääomasijoitukset

- (37) Suomi torjuu ensinnä näkemyksen, jonka mukaan ÅI:llä oli likviditeettiongelma. Vaikka yhtiön toiminta oli ollut laajuudeltaan rajoitettua ennen iTiden-hanketta, sen toiminnallinen tulos ja likviditeetti olivat tosiasiallisesti tyydyttäviä ja säilyivät sellaisina koko tutkinnan kattaman ajanjakson. Toimenpiteet eivät näin ollen olleet toimintojen kustannusten kattamiseen. Ne oli pikemminkin tarkoitettu rahoittamaan yhtiön laajentumista ja niitä olisi sen vuoksi pidettävä sijoituksina. Kun otetaan huomioon näiden sijoitusten ehdot, ne olivat markkinataloussijoittajaperiaatteen mukaisesti perusteltuja eivätkä näin ollen ole valtiontukea.
- (38) Suomen mukaan useimmat pääomankorotuksista käytettiin iTiden-hankkeen rahoittamiseen, kun taas loput oli tarkoitettu ÅI:n muihin hankkeisiin (ks. johdanto-osan 17 kappale).
- (39) Seuraavassa esitetään komission arvio.
- (40) Alustavana näkökohtana komissio korostaa sitä, että osakkeenomistajan yritykselle osoittamaa pääomaa ei lähtökohtaisesti kohdenneta tiettyyn käyttötarkoitukseen, vaan se muuttuu erottamattomaksi osaksi yrityksen omaa pääomaa. Sen vuoksi on tavanomaista, että kun sijoitus tarjotaan osakepääomana, sen markkinataloussijoittajaperiaatteen mukaisuutta arvioidaan suhteessa yrityksen yleisiin suoriutumisenäkymiin kokonaisuudessaan. Tämä ei sulje pois arvion tekemistä tiettyjen suunniteltujen sijoitusten tuotto-odotuksista, silloin kuin siitä on käytettävissä näyttöä, edellyttäen luonnollisesti, että tällaisia tietoja on käytettävissä sijoituspäätöstä tehtäessä.

- (41) Tarkasteltaessa ÅI:n yleistä taloudellista tulosta komissio myöntää tutkinnan yhteydessä esitettyjen todisteiden perusteella, että ÅI:n toiminnallinen tulos kattoi jatkuvasti sen tappiot ja varmisti likviditeetin. Käytettävissä olevien todisteiden perusteella ei voida päätellä, että pääomankorotuksia (tai takausten kautta saatuja lainoja) olisi käytetty ÅI:n toiminnasta johtuneiden tappioiden kattamiseen.
- (42) Maakuntahallitus kuitenkin antoi ÅI:n käyttöön merkittävän määrän lisäpääomaa, joka ensi näkemältä ei ole tuottanut lainkaan tai vain hyvin vähän voittoa vuosina 1997–2006. Sen vuoksi olennaista asiassa on, kuten Suomi itsekin toteaa, oliko maakuntahallituksella syytä odottaa pääomalleen sellaista tuottoa, joka olisi ollut yksityiselle sijoittajalle riittävä saman sijoituksen tekemiseen. Tätä on arvioitava sillä perusteella, mitä maakuntahallitus tiesi pääomankorotusten hetkellä.
- (43) Suomi on esittänyt, että suurin osa pääomankorotuksista oli tarkoitettu rahoittamaan iTiden-hankkeen vaiheita 1 ja 2, kun taas loput pääomankorotukset kohdennettiin erilaisiin muihin sijoituksiin. Selkeyden vuoksi jäljempänä käsitellään ensin pääomankorotuksia, jotka käytettiin iTiden-hankkeen rahoittamiseen.

iTiden-hankkeeseen osoitetut pääomankorotukset

- (44) Suomen mukaan kaikki pääomankorotukset, lukuun ottamatta pääomankorotuksia C-I, C-II, C-III, C-VIII ja C-IX, tehtiin ÅI:n ylivoimaisesti laajimman yksittäisen hankkeen, iTiden-hankkeen, rahoittamiseksi. Ensimmäinen iTiden-hankkeen rahoittamiseen kohdennettu pääomankorotus tehtiin näin ollen vuonna 2001 (C-IV).
- (45) Suomi on esittänyt seuraavat tiedot olosuhteista, joissa maakuntahallitus teki nämä pääomankorotukset, sekä erityisesti tuotosta, jota päätöksenteon aikaan odotettiin.
- (46) Maakuntahallituksen päätökset edetä iTiden-hankkeeseen liittyvien pääomankorotusten toteuttamisessa tehtiin maakuntahallituksen ja ÅI:n edustajien välillä pidetyissä epävirallisissa kokouksissa esitettyjen tietojen perusteella. Suomi toteaa, ettei näistä kokouksista pidetty pöytäkirjaa. Suomi on kuitenkin toimittanut komissiolle materiaalia tällaisissa epävirallisissa kokouksissa tai ÅI:n hallituksen kokouksissa pidetyistä esittelyistä. Ne sisältävät lyhyitä esityksiä iTiden-hankkeen taustasta ja pääpiirteistä sekä sen vaiheen 1 ja 2 kannattavuuslaskelmista. Näiden todisteiden perusteella komissio saa tietää, millaista tuottoa maakuntahallitus odotti myöntäessään iTiden-hankkeeseen liittyneet pääomankorotukset.

⁽¹⁴⁾ Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 25 kohta.

⁽¹⁵⁾ Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 26 kohta.

- (47) ÅI järjesti 31 päivänä tammikuuta 2002 epävirallisen kokouksen maakuntahallituksen kanssa varmistaakseen tämän hyväksynnän iTiden-hankkeen rakentamisen käynnistämiseksi vuonna 2002 (jatkona vuonna 2001 toteutetulle tontin hankinnalle). Tässä kokouksessa ÅI esitti kannattavuuslaskelman, jonka mukaan hanke toisi ÅI:n omalle pääomalle 3 prosentin vuotuisen tuoton.
- (48) ÅI:n ja maakuntahallituksen välillä pidettiin toinen epävirallinen kokous 4 päivänä maaliskuuta 2003, ja siinä valmisteltiin ÅI:n 5 päivänä maaliskuuta 2003 pidettyä yhtiökokousta, jossa oli tarkoitus päättää vuonna 2002 toteutumatta jääneestä iTiden-hankkeen vaiheen 1 rakentamisen käynnistämiseksi. Siellä esitettiin päivitetty kannattavuuslaskelma. Siinä arvioitiin, että vaihe 1 tuottaa ainoastaan 700 euron ylijäämän eikä lainkaan tuottoa ÅI:n omalle pääomalle.
- (49) ÅI:n hallitus kokoontui 2 päivänä tammikuuta 2006 keskustelemaan iTiden-hankkeen vaiheen 2 rakentamisen käynnistämiseksi ja pääomankorotuspyynnöstä, joka esitettäisiin sen rahoittamiseksi. Kokouksessa esitetyn kannattavuuslaskelman mukaan hankkeen kustannukset saataisiin katettua pääoman 3 prosentin tuotolla. Tätä laskelmaa oli kuitenkin tarkistettava, kun rakennuksia piti mukauttaa vuokralaisen tarpeisiin, mistä aiheutui lisäkustannuksia. Sen vuoksi 10 päivänä tammikuuta 2006 laadittiin tarkistettu laskelma pohjaksi pääomankorotukselle, josta päätettiin 12 päivänä kesäkuuta 2006 pidetyssä yhtiökokouksessa (vaikka teknisistä syistä pääomankorotus suoritettiin vasta 15 päivänä helmikuuta 2007 – kyseessä on pääomankorotus C-XI). Tässä laskelmassa oletettu vuotuinen oman pääoman tuotto iTiden-hankkeen vaihe 2:sta määritettiin 1 prosentiksi.
- (50) Suomi on esittänyt nämä todisteet ja toteaa, että ne kertovat tarkasti samanaikaisista tuotto-odotuksista, joiden perusteella maakuntahallitus päätti toteuttaa pääomankorotukset iTiden-hanketta varten, toisin sanoen C-IV, C-V, C-VI, C-VII ja C-X vaihetta 1 varten, ja C-XI vaihetta 2 varten. Nämä kannattavuuslaskelmat perustuvat iTiden-hankkeen odotettuihin tuottoihin (vuokrat). Suomi on esittänyt, että maakuntahallituksen tekemien sijoitusten tuoton yhteydessä pitäisi ottaa huomioon myös mahdollinen pääoman tuotto, joka koostuu kiinteistön arvonoususta ajan myötä. Suomi ei kuitenkaan ole toimittanut konkreettista näyttöä tästä. Päinvastoin, kyseisiä näkökohtia ei ole huomioitu kannattavuuslaskelmissa, mikä viittaa siihen, että näitä ei ole otettu huomioon, kun sijoituspäätöksiä tehtiin. Edellä esitetyn näytön perusteella komissio katsoo, ettei yksityinen sijoittaja, ottaen huomioon odotetun tuoton, olisi tehnyt vastaavia sijoituksia.
- (51) Sijoittaja, joka kohdentaa rahaa jossakin määrin riskejä sisältävään hankkeeseen (kuten kaupallisen kiinteistön rakentamiseen), edellyttää tuottoa, joka vastaa asianmukaisesti sijoitukseen liittyvää riskiä. Näin ollen sijoittaja odottaa ”riskilisiä”, joka ylittää tunnetun, vaihteoisesta riskittömästä omaisuuserästä saatavan, ”riskittömän tuoton”. Yhteinen vertailuarvo riskittömälle tuotolle ovat lyhytaikaiset AAA-luokitellut valtion joukkovelkakirjalainat. Tätä arviointia varten käytetään Suomen valtion kaksivuotisen joukkovelkakirjalainan tuottoa, sillä Suomi ei ole laskenut liikkeelle lyhyempiaikaisia joukkovelkakirjalainoja. Se tuotti riskittömän 2,7–4,2 prosentin tuoton vuonna 2002, 2,2–2,7 prosentin tuoton vuonna 2003 ja 2,8–3,8 prosentin tuoton vuonna 2006.
- (52) Kun tarkastellaan pääoman tuottoa, jota maakuntahallitus odotti päättäessään toteuttaa iTiden-hankkeeseen liittyneet pääomankorotukset, komissio huomioi, että maakuntahallitus olisi voinut saada saman tai jopa korkeamman tuoton ottamatta ainoatakaan näihin kiinteistöhankeisiin liittyntä riskiä. Itse asiassa jopa kaikkein optimistisimman tulkinnan mukaan ns. riskilisiä (riskittömän tuoton ylittävä tuotto) olisi ollut pääomankorotusten C-IV ja C-V (vuosien 2001 ja 2002 pääomankorotukset) osalta enintään 0,3 prosenttia. Pääomankorotusten, jotka toteutettiin sen jälkeen, kun vuonna 2003 päätettiin käynnistää iTiden-hankkeen vaiheen 1 rakentaminen (eli 4 päivänä maaliskuuta 2003 pidetyssä epävirallisessa kokouksessa esiteltyjen tuotto-odotusten perusteella, ks. johdanto-osan 48 kappale), toisin sanoen pääomankorotusten C-VI, C-VII ja C-X, odotettu tuotto oli nolla. Tämä tarkoittaa sitä, että huomattavasti parempaan tuottoon olisi päästy ottamatta minkäänlaista riskiä. Vastaavasti vaiheeseen 2 liittyvän pääomankorotuksen C-XI odotettu tuotto oli 1 prosentti, mikä on paljon heikompi kuin tuolloin saatavilla ollut riskitön tuotto.
- (53) On ilmeistä, ettei yksikään yksityinen sijoittaja olisi tyytynyt negatiiviseen tai vain marginaaliseen riskiliseen, jonka maakuntahallitus oli valmis hyväksymään johdanto-osan 47–49 kappaleessa tarkoitettujen pääomankorotusten kohdalla. Tämä voidaan tarvittaessa vahvistaa Ahvenanmaan kiinteistömarkkinoiden odotettuja tuottoja koskevilla empiirisillä tiedoilla.
- (54) Suomen viranomaisten KPMG:ltä tilaaman, 10 päivänä heinäkuuta 2007 päivätyn, ja komissiolle 17 päivänä heinäkuuta 2007 toimitetun raportin ⁽¹⁶⁾ perusteella yksityiset sijoittajat vaativat Ahvenanmaalla toimistokiinteistöistä 7 prosentin tuottoa (teollisuuskiinteistöistä 8 prosenttia). Vaikka tämä raportti laadittiin myöhemmin kuin maakuntahallituksen sijoituspäätökset, jotka ovat tämän päätöksen aiheena, se on kuitenkin asian kannalta merkityksellinen, sillä raportti perustuu aikaisemmista sijoituksista tehtyihin havaintoihin eikä ole ilmeistä syytä uskoa, että vaadittu tuotto olisi edeltävinä vuosina ollut

(16) KPMG ”Projekt Tower”, 10.7.2007.

merkittävästi alhaisempi. Joka tapauksessa se antaa va-
kuuttavia viitteitä siitä, etteivät ÅI:n tuotto-odotukset olisi-
leet yksityiselle sijoittajalle riittäviä.

- (55) Suomi on esittänyt, että sijoitukset olisivat alhaisesta tai olemattomasta tuotto-odotuksesta huolimatta markkina-
taloussijoittajaperiaatteen mukaisia seuraavista syistä. En-
sinnäkin ennen rakentamisen aloittamista ÅI oli lähesty-
nyt mahdollisia vuokralaisia ja oli varma, että pääsisi
ainakin 80-prosenttiseen vuokrausasteeseen ja toiseksi,
kun otetaan huomioon ÅI:n todelliset taloudelliset saa-
vutukset (pääasiassa iTiden-hanke) vuotta 2004 seurau-
neina vuosina ja näin kertyneet mahdolliset pääoman
tuotot, sijoitukset osoittautuivat kannattaviksi.
- (56) Ilman, että on tarpeen käsitellä ÅI:n taloudellisen suori-
tutumisen ansioita myöhemmin vuosina, voidaan mainita
jälleen, ettei tässä tarkastella, ovatko yrityksen tulokset
tällä hetkellä asianmukaisia, vaan olisiko markkinaehdoin
toimiva yksityinen sijoittaja antanut yrityksen käyttöön
saman pääoman sen perusteella, mitä tiedettiin ja voitiin
olettaa silloin, kun maakuntahallitus päätti käyttää julki-
sia varoja ÅI:n hyväksi (tämä sisältää myös odotetun 80-
prosenttisen vuokrausasteen). Edellä esitetyistä syistä ko-
missio katsoo, ettei yksityinen sijoittaja olisi toiminut
näin.
- (57) Tämän vuoksi komissio katsoo, että pääomankorotukset
C-IV, C-V, C-VI, C-VII, C-X ja C-XI ovat tuoneet ÅI:lle
etua, jota se ei olisi voinut saada markkinaehdoin⁽¹⁷⁾.

Muut pääomankorotukset

- (58) Seuraavassa komissio tarkastelee muita menettelyn aloit-
tamista koskevan päätöksen piiriin kuuluvia pääomanko-
rotuksia, joiden perusteluna ei Suomen mukaan ollut iTi-
den-hanke.

Kesäkuun 18 päivänä 1997 toteutettu pääomankorotus C-I

- (59) Tämän pääomasijoituksen aikana sovellettujen vähämer-
kityksistä tukea koskevista säännöistä annetun komission
tiedonannon⁽¹⁸⁾ mukaan alle 100 000 ecun tuet, jotka
myönnettiin yritykselle kolmen vuoden aikana, eivät ol-
leet valtiontukea. Kyseinen pääomankorotus oli suuruu-
deltaan 84 094,39 euroa, joten se jäi selvästi alle

100 000 ecun vähämerkityksisen tuen enimmäismäärään.
ÅI:n hyväksi ei toteutettu mitään muuta toimenpidettä
kolmen vuoden aikana⁽¹⁹⁾. Tämän perusteella vuoden
1997 pääomasijoitus ei missään tapauksessa – riippu-
matta olosuhteista, joissa se toteutettiin – olisi valtiontu-
kea.

*Kesäkuun 22 päivänä 2000 ja lokakuun 10 päivänä 2000
toteutetut pääomankorotukset C-II ja C-III*

- (60) Suomi on ilmoittanut, että nämä toimenpiteet oli koh-
distettu teollisuuskiinteistön rakentamiseen Norrböleen ja
kiinteistön remontoimiseen Maarianhaminassa (C-II) sekä
teollisuuskiinteistön ostamiseen Ahvenanmaan itäosasta
(C-III). Sen vuoksi niillä ei ole selkeää yhteyttä iTiden-
hankkeeseen, joka ei kyseiseen aikaan ollut vielä saanut
selkeää muotoa (mikä tapahtui vasta vuonna 2001 tontin
ostamisen myötä).
- (61) Vaikka ÅI:n kokonaisvoitto oli vaatimaton tai negatiiv-
vainen vuosina 1998–2007, se sai vaatimattoman voiton
vuonna 2000 ja kahtena sitä edeltäneenä vuonna ja tap-
piot alkoivat vuonna 2001. Tutkinta on osoittanut, että
yritys pystyi kattamaan kustannuksensa ja että sen likvi-
diteettiasema oli asianmukainen. Näiden kahden pää-
omankorotuksen vaikuttimena olleet sijoitukset vaikutta-
vat olevan oikeassa suhteessa siihen kokoon ja ”perinteis-
seen” liiketoimintamalliin, joka ÅI:llä oli ennen iTiden-
hankkeeseen liittyntä laajentumista. Sen vuoksi ei ole
mitään pakottavaa syytä katsoa, ettei yksityinen sijoittaja
olisi toteuttanut samoja pääomankorotuksia, eikä näin
ollen ole selkeää näyttöä ÅI:n saamasta edusta.

- (62) Vuoteen 2000 asti ÅI:n liiketoiminta oli tulokseltaan vaa-
timatonta mutta positiivista (vuosina 1997–2000 tulos
oli välillä 9 000–38 000 euroa). ÅI:n liiketoiminta oli
yrityksen sen aikaisen liiketoimintasuunnitelman mukais-
ta. Täten ÅI toimi omistajana ja vuokranantajana varasto-
ja toimistorakennuksissa eri puolilla Ahvenanmaata. ÅI:n
omistamien kiinteistöjen määrä pysyi erittäin vakaana
vuoteen 2000 asti, mikä selittää myös yrityksen vakaata
tulosta. ÅI:n liikevaihto oli vuosina 1997–2000 välillä
95 000–101 000 euroa. Näin ollen ÅI kykeni suhteelli-
sen pienestä liikevaihdosta huolimatta harjoittamaan kan-
nattavaa liiketoimintaa.

*Syyskuun 30 päivänä 2004 ja kesäkuun 16 päivänä 2005
toteutetut pääomankorotukset C-VIII ja C-IX*

- (63) Suomen mukaan nämä pääomankorotukset käytettiin
teollisuuskiinteistön ostoon (C-VIII) ja lentokonehallin ra-
kentamiseen Jomalan lentokentälle Maarianhaminan ul-
kopuolelle (C-IX).

⁽¹⁷⁾ Pitää paikkansa, että pääomankorotus C-IV tehtiin vuonna 2001,
toisin sanoen ennen vuonna 2002 esitettyä kannattavuuslaskelmaa.
Pääomankorotus C-IV:n taustalla olleista taloudellisista oletuksista ei
ole esitetty erillistä selvitystä. Koska kyseinen pääomankorotus kui-
tenkin käytettiin sen tontin ostamiseen, jolle iTiden-hanke oli tar-
koitus rakentaa (ja tämä oli aikomuksena alusta lähtien), komissio
katsoo, ettei maakuntahallituksella, jos se ylipäänsä harkitsi tuotto-
näkömiä, ollut syytä odottaa parempaa tuottoa kuin vuonna 2002
oletettu 3 prosenttia.

⁽¹⁸⁾ EYVL C 68, 6.3.1996, s. 9.

⁽¹⁹⁾ Vaikka muodollinen menettely aloitettiin vasta vuonna 2008, ko-
missio tiedusteli Suomelta näistä toimenpiteistä jo 25 päivänä lo-
kakuuta 2006 päivätyllä kirjeellä, minkä vuoksi vuoden 1997 pää-
omasijoitus ei kuulu takaisinerintää koskevan 10 vuoden pituisen
vanhentumisajan piiriin.

- (64) Vaikka iTiden-hanke ei ollut suoraan näiden toimenpiteiden perusteena, ne toteutettiin olosuhteissa, jotka olivat aivan erilaiset kuin edellä käsitellyt toimenpiteet C-II ja C-III. Pääomankorotus C-VIII toteutettiin vuonna 2004 ja C-IX vuonna 2005. Tuolloin ÅI:n toiminta oli ollut tappiollista vuodesta 2001. Ratkaisevaa on myös se, että nämä sijoitukset tehtiin aikana, jolloin maakuntahallitus oli jo sijoittanut yli 2,25 miljoonaa euroa ÅI:hin vuodesta 2001 alkaen, vaikka tiedossa oli, ettei sijoitus toisi markkinasijoittajan näkökulmasta hyväksyttävää tuottoa.
- (65) iTiden-hankkeen riittämätön tuotto vaikuttaisi väistämättä kielteisesti ÅI:n kokonaistulokseen. Yrityksen omaa pääomaahan ei kohdenneta tiettyyn tarkoitukseen, vaan se käsitetään erottamattomaksi kokonaisuudeksi, ja se on hyvitettävä yrityksen kokonaistuloksesta. Sen vuoksi maakuntahallitukselle on täytynyt olla toimenpiteiden C-VIII ja C-IX toteuttamisen aikaan selvää, että ÅI:n pääoman korottaminen edelleen ei todennäköisesti johtaisi riittävään tuottoon lähiaikoina. Markkinasijoittaja olisi ollut valmis tekemään nämä pääomasijoitukset, mikäli nämä sijoitukset olisivat mahdollistaneet markkinatuoton saamisen yrityksen kokonaistuloksesta (tuotto, joka olisi kompensoinut muiden pääomakorostusten alhaisia tuottoja), mutta mikään ei anna ymmärtää, että tällaista olisi odotettu. Suomi ei ole esittänyt nimenomaan näitä toimenpiteitä koskevia tietoja, jotka muuttaisivat tätä arviota. Komissio katsoo näin ollen, ettei yksityinen sijoittaja olisi näissä olosuhteissa antanut ÅI:lle lisäpääomaa. Pääomankorotukset C-VIII ja C-IX tuottivat sen vuoksi ÅI:lle etua, jota se ei olisi voinut saada markkinoilta.

5.1.2.2 Lainatakaukset

- (66) Arvioidessaan takauksiin sisältyvää mahdollista valtiontukea komissio soveltaa takauksia koskevassa tiedonannossaan esitettyjä periaatteita. Tiedonannon 3.2 kohdassa esitetään edellytykset, jotka yleensä riittävät osoittamaan, ettei viranomaisen myöntämä takaus ole valtiontukea. Nämä edellytykset eivät kuitenkaan takausten G-I, G-II ja G-III kohdalla täyty (on riittävää todeta, että nämä takaukset kattoivat 100 prosenttia lainan määrästä, ks. takauksia koskevan tiedonannon 3.2 kohdan c alakohta).
- (67) Komissio toteaa ÅI:n taloudellisen tilanteen olleen takausten myöntämisen aikaan niin vahva, ettei voida sulkea pois sen mahdollisuutta saada lainoja markkinoilta ilman takauksia. Yritys ei ollut vaikeuksissa oleva yritys siinä merkityksessä, kuin on tarkoitettu valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetuissa yhteisön suuntaviivoissa⁽²⁰⁾. Käytävissä oleva näyttö ei mahdollista päätellä, että ÅI oli yritys joka ei olisi selvinnyt lainkaan ilman valtion tukea. Pääomasijoituksia edeltäneinä vuosina, ts. ennen iTiden-hankkeen käynnistämistä, ÅI:n taloudellinen tehokkuus oli vakaata ja sen liiketoimintojen tuloksellisuus oli kohdalaista. Syy, minkä johdosta viranomaiset ryhtyivät laajoihin pääomasijoituksiin vuonna 2001, ei ollut yrityksen pelastaminen, vaan sen kasvun rahoittaminen. Mikäli pääomankorotusten kaltaista tukea ei olisi ollut, ÅI ei olisi ollut konkurssissa, vaan pienempi yritys, jolla olisi silti ollut mahdollisuus hakea rahoitusta markkinoilta. Komissio ei siten voi päätellä, että ÅI:llä ei olisi ollut mahdollisuutta saada lainaa markkinoilta ilman takauksia. Kysymys onkin, tuottivatko takaukset ÅI:lle etua alempina lainakustannuksina, kuin se olisi maksanut markkinaehtoisesti ilman takauksia.
- (68) Seuraavaksi on tutkittava kysymystä siitä, peritäänkö takauksista asianmukainen takausmaksu, joka on verrattavissa maksuun, jonka yksityinen takauksen antaja olisi perinyt. Komissio ei ole käsiteltävänä olevassa asiassa löytänyt yksityisiä takauksia, jotka mahdollistaisivat vaihtavan vertailun. Tällaisessa tilanteessa komissio vertaa taatun lainan kokonaiskustannusta, johon sisältyvät lainan korko ja takausmaksu, vastaavan takaamattoman lainan markkinahintaan⁽²¹⁾.
- (69) Liikepankki [...] (*) myönsi 9 päivänä lokakuuta 2003 ÅI:lle [...] euron lainan, jonka vakuutena oli [...]. Lainan korko määritettiin [...] prosenttia vuodessa 15 päivään tammikuuta 2007 saakka⁽²²⁾.
- (70) Vaikka tämä laina oli samanaikainen takauksen G-I kanssa, komissio ei katso sitä sopivaksi vertailukohtaksi kyseisen toimenpiteen kustannuksille. ÅI sai kesäkuun 2000 ja maaliskuun 2003 välillä viisi pääomasijoitusta, joiden kokonaismäärä oli 2 208 595,01 euroa. Tämän mittaisen valtiontuen määrän on väistämättä pitänyt vaikuttaa [...] suorittamaan riskiarvionon ennen lainan myöntämistä tehden lainan ehdoista, kustannukset mukaan lukien, edullisemmat verrattuna niihin ehtoihin, jotka yritys olisi kyennyt saamaan markkinoilta siinä tapauksessa, että pääomankorotukset eivät olisi olleet valtion tukemia. Näin ollen komissio ei voi olettaa, että korko vuonna 2003 myönnetyn takaamattoman lainan (tai minkään myöhemmän lainan) osalta kuvastaa tarkasti ÅI:n luottoehtoja silloin, kun siihen ei liity valtiontukea,

⁽²¹⁾ Takauksia koskeva tiedonanto, 3.2 kohdan d alakohta.

(*) Luottamuksellinen tieto.

⁽²²⁾ Tammikuun 15 päivän 2007 jälkeen koron oli tarkoitus muuttua [...] lisättyä [...] peruspisteellä.

⁽²⁰⁾ EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2.

- eikä voi käyttää sitä uskottavana ja luotettavana vertailukohtana lainojen kustannuksille, joilla on maakuntahallituksen myöntämä takaus.
- (71) Komissio katsoo, että vertailukelpoisia markkinaehtoisia lainoja koskevan luotettavan näytön puutteen johdosta viite- ja diskonttokorkojen määrittämisessä sovellettavan menetelmän tarkistamisesta annettu komission tiedonanto⁽²³⁾, jäljempänä 'viitekorko-tiedonanto', tuottaa täsmällisen vertailukohdan arvioitaessa ovatko toimenpiteet G-I, G-II ja G-III myönnetty markkinaehtoisesti. Viitekorko-tiedonanto tuottaa suureen markkinakorolle ja tukielementin laskemiseksi tukitoimenpiteissä. Viitekorko perustuu viitekorko-tiedonannon mukaan kahteen tekijään: peruskorkoon (tässä tapauksessa 12 kuukauden euriborkorko), johon lisätään marginaali. Peruskorkoon lisättävä marginaali riippuu kahdesta tekijästä: lainansaavan yrityksen luottokelpoisuudesta ja vakuuksien tasosta, joita lainasta on annettu. Tiedonanto erottelee viisi luottokelpoisuusluokkaa (erittäin hyvä (AAA-A), hyvä (BBB), tyydyttävä (BB), heikko (B) ja huono/yritys taloudellisissa vaikeuksissa (CCC tai huonompi)) ja kolme vakuustasoa (hyvä, tavanomainen ja heikko) jokaiselle luottokelpoisuusluokalle.
- (72) Suomi toimitti komissiolle 18 päivänä kesäkuuta 2010 raportin, jonka on laatinut konsulttitoimisto [...]. Raportti antaa vuosittaisen luottokelpoisuusluokan ÅI:lle kunkin vuoden joulukuussa. Luottokelpoisuusluokka on annettu takautuvasti ja perustuen käytettävissä oleviin lukuihin tilivuoden lopussa (ts. luottokelpoisuusluokkaa, joka on annettu joulukuussa 2002, on sovellettu takautuvasti yrityksen koko vuoden 2002 tilaan). [...] laati raportin kuvaillen ÅI:n kokonaistaloudellista tilaa ja kehitystä kattaen seuraavat arviointialueet: kasvu, kannattavuus, kassavirta, likviditeetti, vakavaraisuus ja velkaantuneisuus. Raportissa sovelletussa luottokelpoisuusasteikossa on viisi luokitusluokkaa: erinomainen (A + ja A), hyvä (A- ja B+), tyydyttävä (B ja B-), riittävä (adequate) (C + ja C) ja heikko (C- ja D), mahdollistaen suoran vertailun viitekorko-tiedonannossa käytetyn luottokelpoisuusasteikon kanssa.
- (73) [...] luokitti ÅI:n joulukuussa 2002, 2003 ja 2004 tasolle C+, C + ja C, mikä sijoittaa ÅI:n luokkaan riittävä. Tämä luokka vastaa viitekorko-tiedonannossa tarkoitettua luottokelpoisuusluokkaa 'heikko'. Viitekorko-tiedonannon mukaisesti heikoksi luokitellulle yritykselle peruskorkoon lisättävä marginaali ulottuu annetusta vakuudesta riippuen 220 peruspisteen (korkea vakuus) ja 650 peruspisteen (alhainen vakuus) välillä. Joulukuussa 2005 [...] antoi ÅI:lle luokituksen B- (tyydyttävä), joka vastaa viitekorko-tiedonannon mukaista jaoteltua tyydyttävälle luokitukselle
- (74) Suomi toimitti 27 päivänä kesäkuuta 2011 lisäinformaatiota luottokelpoisuusluokista ja lainojen vakuuksista. Luottokelpoisuusluokituksen oli tuottanut [...], [...] joka myönsi ÅI:lle takaamattoman lainan ja kaksi lainoista, jotka maakuntahallitus takasi. [...] luottokelpoisuusluokitus käyttää kirjainjärjestelmää vuosille 2000–2003, mitä on täydennetty kirjallisella arviolla. Tämä asteikko on helposti verrattavissa viitekorko-tiedonannon mukaisen luottokelpoisuusasteikon kanssa. Vuodesta 2005 eteenpäin luottokelpoisuusluokittelun on tuottanut [...], [...]n kanssa verrannollinen konsultointiyritys. Vuosina 2003 ja 2004 [...] antoi ÅI:lle luottokelpoisuusluokitukset B- (tyydyttävä) ja A (tyydyttävä), jotka vastaavat myös viitekorko-tiedonannon mukaista tyydyttävää luottokelpoisuusluokitusta. Täten vuosina 2003 ja 2004 [...] antoi ÅI:lle yhtä luokkaa korkeamman luottokelpoisuusluokituksen kuin [...]. Vuonna 2005 [...] antoi ÅI:lle luokituksen A (tyydyttävä), joka vastaa viitekorko-tiedonannon mukaista tyydyttävää luottoluokitusta ja sijoittaa täten ÅI:n samaan luokkaan kuin [...].
- (75) Komissio katsoo, että [...]n luottokelpoisuusluokittelua olisi sovellettava arvioitaessa sitä myönnettiinkö takaukset G-I, G-II ja G-III markkinaehtoisesti. Pidettäessä mielessä, että ennen kuin ensimmäinen takaus G-I oli myönnetty lokakuussa 2003, ÅI oli jo saanut viisi pääomasi-joitusta kokonaismäärältään 2 208 595,01 euroa, yritykselle annettuun luokitukseen vuonna 2003 on todennäköisesti vaikuttanut merkittävä valtiontuki. Näin ollen komissio katsoo asianmukaiseksi soveltaa [...]n konservatiivisempaa luottokelpoisuusluokitusta. Tällä on vaikutus vuosien 2003 ja 2004 kohdalla, sillä näille kahdelle vuodelle [...] antoi ÅI:lle yhtä luokkaa alhaisemman luottokelpoisuusluokituksen kuin [...]. On syytä huomioda myös, että [...] myönsi ÅI:lle maakuntahallituksen takauksia lainoja samaan aikaan, kuin se tuotti ÅI:tä koskevia luottokelpoisuusluokituksia, mikä on saattanut vaikuttaa arviointiin. [...] ei ollut mukana taloudellisissa menettelyissä, joten sen arviointiin ovat vaikuttaneet todennäköisesti vähemmän valtiontukeen liittyvät näkökohdat.
- (76) Täten komissio olettaa seuraavat luottokelpoisuusluokitukset ÅI:lle viitekorko-tiedonannon soveltamiskäyttötarkoitukseen: heikko (B) vuosina 2003 ja 2004 ja tyydyttävä (BB) vuonna 2005.
- (77) Vakuutena ÅI antoi takauksen nimellisarvoa vastaavan kiinnityksen kiinteistöön, jolle iTiden-hanke on rakennettu. Suomi ei ole toimittanut viitekorko-tiedonannon mukaista tietoa tappiosta konkurssissa, joka edesauttaa määrittämään vakuustason ja peruskorkoon lisättävät marginaalit. Näin ollen komissio pyysi tietoa kiinnitysten etuoikeusjärjestyksestä ja takauksien myöntämishetkien aikaisesta kiinnitetyn kiinteistön arvosta. Suomella ei ole

(23) EUVL C 14, 19.1.2008, s. 6.

arvioita, jotka osoittavat kiinteistön arvon takausten myöntämishetkellä. Suomi on kuitenkin esittänyt, että kiinteistön arvo on kasvanut ajan myötä, kun iTidenhanke saatiin valmiiksi. Suomen mukaan kiinteistön arvo oli [...] euroa vuonna 2010.

- (78) Vakuuksien etuoikeusjärjestykseen liittyen komissio toteaa, että takauksien G-I ja G-II osalta maakuntahallituksella oli korkein asema kaikista kiinnityksistä kiinteistöön. Komissio toteaa, että liikepankit ovat myöntäneet takaamattomia lainoja ÅI:lle ja hyväksyneet vakuuksina kiinnityksiä samaan kiinteistöön alhaisemmalla etuoikeudella (ja siten heikommalla vakuudella) kuin maakuntahallituksen saamat vakuudet. Tässä suhteessa, ja muun näytön puutteessa, komissio olettaa, että takauksien vakuustasot olivat normaaleja takauksia koskevan tiedonannon soveltamiskäyttötarkoituksiin.
- (79) Edellä esitetyn perusteella viitekorko arvioidaan erikseen kunkin maakuntahallituksen myöntämän takauksen yhteydessä.
- (80) Komissio toteaa, että kaikkien ÅI:lle myönnettyjen takausten osalta maksut koostuivat kahdesta osasta: i) toistuva maksu, joka suoritetaan vuosittain ja ilmaistaan prosenttiosuutena jäljellä olevasta lainapääomasta, sekä ii) kertaluonteinen maksu, joka sekin ilmaistaan prosenttiosuutena lainan määrästä mutta maksetaan vain kerran, vakuutta asetettaessa. Jäljempänä esitettävässä arvioinnissa taattujen lainojen kustannuksiin on otettu mukaan ainoastaan vuosittain suoritettava toistuva maksu. Takauksia koskevan tiedonannon 4.2 kohdan mukaisesti tukielementti takauksen yhteydessä olisi laskettava markkinahinnan (tässä tapauksessa viitekoron) ja todellisuudessa maksetun hinnan välisenä erotuksena. ÅI:n todellisuudessa maksama hinta sisältää vuosittain suoritettavan toistuvan maksun ja kertaluonteisen maksun. Käytännöllisistä syistä kertaluonteista maksua käsitellään 8.2 kohdassa, joka käsittelee takaisinperintää, koska on helpompaa vähentää kertaluonteisen maksun määrä takaisinperittävästä tuen määrästä. Joka tapauksessa, vaikka kertaluonteiset maksut lisättäisiin taattujen lainojen kokonaiskustannuksiin, johtopäätös tuen olemassaolosta ei muuttuisi. Kertaluonteinen maksu vaikuttaa ainoastaan ÅI:lle myönnetyn tuen määrään.

Takaus G-I

- (81) Maakuntahallitus myönsi takauksen G-I 9 päivänä lokakuuta 2003 kattamaan [...] ÅI:lle myöntämää [...] euron lainaa (luoton numero [...]). Takauksen perusteella esitetävien vaatimusten varalta vakuutena oli ÅI:n kiinteistöön kohdistuva kiinnitys. Lainan koroksi määritettiin [...]

prosenttia 15 päivään tammikuuta 2007 saakka ⁽²⁴⁾. Takausmaksu oli [...] prosenttia lainan määrästä vuodessa ⁽²⁵⁾. Näin ollen taatun lainan kokonaiskustannukset sen myöntämisen aikaan olivat [...] prosenttia vuodessa, mitä pitäisi verrata takaukselle laskettuun viitekorkoon, joka nojautuu peruskorkoon ja ÅI:n luokitukseen sekä lainan vakuustasoon perustuvaan marginaaliin. Peruskorko (12 kuukauden euriborkorko) 9 päivänä lokakuuta 2003 oli 2,235 prosenttia. Tuolloin ÅI oli luottokelpoisuusluokiteltu heikoksi viitekorko-tiedonannossa tarkoitettulla tavalla. Kuten edellä mainittu, komissio olettaa, että lainan vakuustaso oli normaali, mikä tarkoittaa, että peruskorkoon lisättävä marginaali on 400 peruspistettä. Täten tämän lainan viitekorko on 6,235 prosenttia, mikä on korkeampi kuin takauksen G-I kokonaiskustannus [...] prosenttia vuodessa.

- (82) Maakuntahallitus alensi lisäksi 6 päivänä syyskuuta 2004 takauksesta G-I perittävää takausmaksua [...] prosenttiin. Tämän myötä taatun lainan kokonaiskustannuksiksi tuli [...] prosenttia, toisin sanoen [...] peruspistettä viitekorkoa vähemmän kuin viitekorko, mikä merkitsi vastaavaa etua ÅI:lle.

Takaus G-II

- (83) Marraskuun 2 päivänä 2004 ÅI otti [...] euron lainan [...] (luoton numero [...]). Maakuntahallitus myönsi tälle lainalle takauksen, jonka vakuutena oli kiinteistökiinnitys. Koroksi määritettiin [...] lisättyä [...] peruspisteellä ja takausmaksuksi [...] prosenttia lainamäärästä vuodessa, mikä merkitsi sitä, että tämän taatun lainan kokonaiskustannukset olivat [...] prosenttia vuodessa ⁽²⁶⁾.
- (84) Takauksen G-II viitekorko on laskettava 12 kuukauden euriborkorko perusteella, joka 2 päivänä marraskuuta 2004 oli 2,314 prosenttia. Tuolloin ÅI oli luottokelpoisuusluokiteltu heikoksi viitekorko-tiedonannossa käytetyn asteikon mukaisesti. Jos vakuustason oletetaan olevan

⁽²⁴⁾ Suomen antamien tietojen mukaan tätä korkoa oli tarkoitus soveltaa 15 päivään tammikuuta 2007 saakka, jolloin se piti muuttua [...] lisättyä [...] peruspisteellä. Tämän taatun lainan ehdot neuvoteltiin kuitenkin uudelleen, ja 13 päivästä joulukuuta 2005 alkaen korko määritettiin [...] prosentiksi 15 päivään tammikuuta 2007 saakka, jolloin se oli tarkoitus muuttua [...] lisättyä [...] peruspisteellä. Tammikuun 14 päivänä 2009 korko muutettiin [...] lisättyä [...] peruspisteellä ja 12 päivänä helmikuuta 2011 se muutettiin jälleen [...] lisättyä [...] peruspisteellä.

⁽²⁵⁾ Tähän ei sisälly kertaluonteista maksua, jonka suuruus oli [...] prosenttia lainasummasta eli 19 500 euroa. Asiaa käsitellään 8.2 kohdassa, tuen takaisinperintää koskevassa jaksossa.

⁽²⁶⁾ Tähän ei sisälly kertaluonteista maksua, jonka suuruus oli [...] prosenttia lainasummasta eli 2 900 euroa. Asiaa käsitellään 8.2 kohdassa, tuen takaisinperintää koskevassa jaksossa.

normaali, viitekoroksi tälle lainalle tulee 6,314 prosenttia vuodessa, mikä on korkeampi kuin takauksen G-II kokonaiskustannukset [...] prosenttia vuodessa. Verrattaessa tämän uuden taatun lainan kustannuksia viitekorokoon havaitaan, että takauksen G-II kattaman lainan kokonaiskustannukset olivat vähintään [...] peruspistettä alhaisemmat kuin viitekorolla, mikä merkitsi taloudellista etua ÄI:lle. Komission tietojen mukaan tämän taatun lainan korkoprosenttia ei ole muutettu lainan myöntämisen jälkeen.

Takaus G-III

(85) Maakuntahallitus myönsi ÄI:lle uuden takauksen 13 päivänä joulukuuta 2005. Tämän takauksen oli tarkoitus kattaa 'viitelaina', toisin sanoen alun perin takaamaton, 9 päivänä lokakuuta 2003 myönnetty laina, jonka ehtoja näin siis muutettiin. Tässä vaiheessa lainan korkoprosentti muutettiin [...] prosentiksi vuodessa. Takausmaksuksi määritettiin [...] prosenttia lainan määrästä, mikä merkitsi [...] prosentin kokonaiskustannuksia vuodessa⁽²⁷⁾. (Tästä päivästä lähtien sovelletut ehdot vastasivat edellä kuvailtuja ehtoja, joita sovellettiin takauksen G-I kattamaan lainaan, mukaan lukien korkoprosenttiin ajan mittaan tehdyt muutokset.)

(86) Takauksen G-III viitekoroko on laskettava 12 kuukauden euriborkoroko perusteella, joka 13 päivänä joulukuuta 2005 oli 2,769 prosenttia. Tuolloin ÄI oli luottokelpoisuusluokiteltu tyydyttäväksi viitekoroko-tiedonannossa käytetyn asteikon mukaisesti. Jos vakuustason oletetaan olevan normaali, viitekoroksi tälle lainalle tulee 4,969 prosenttia vuodessa. Tämä on korkeampi kuin takauksen G-III kokonaiskustannukset [...] prosenttia vuodessa. Täten maakuntahallitus antoi ÄI:lle vastaavan taloudellisen edun suuruudeltaan vähintään [...] prosenttia vuodessa.

5.2 KILPAILUN VÄÄRISTYMINEN JA VAIKUTUKSET KAUPPAAN

(87) Suomi on todennut, että kyseiset toimenpiteet eivät vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eivätkä ne sen vuoksi ole SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tämän näkemyksen tueksi Suomi on esittänyt, että ÄI on vain yksi useista kiinteistömarkkinoilla toimivista yrityksistä eikä suurin niistä. Sen vuoksi ei ole näyttöä siitä, että toimenpiteet, jos niiden katsotaan olevan valtiontukea, olisivat vahvistaneet ÄI:n asemaa kilpailijoiden vahingoksi.

(88) Komissio ei voi hyväksyä tätä väitettä. ÄI:lle myönnetty taloudellinen etu, jota kilpailijat eivät ole saaneet (ja, kuten Suomi on vahvistanut, Ahvenanmaan kiinteistömarkkinoilla on useita muita kilpailijoita), merkitsee sitä, että ÄI on pystynyt tekemään suuria investointeja ja laajentamaan toimintaansa taloudellisin ehdoin, jotka olivat edullisemmat kuin kilpailijoiden saatavilla olleet. Kilpailijat

puolestaan ÄI:lle myönnettyjen etujen puuttuessa olisivat saattaneet päättää tehdä vastaavia sijoituksia. Ei ole tarpeen osoittaa, että nämä toimenpiteet olisivat mahdollistaneet ÄI:lle markkinaosuusien valtaamisen joltakin tietyltä kilpailijalta.

(89) Samalla tavoin ÄI:lle myönnetty etu saattoi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. On totta, että Ahvenanmaa on pieni, saaristoon sijoittuva markkina-alue, jonne pääsee vain meri- tai ilmaitse, ja että Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevan sopimuksen perusteella Ahvenanmaahan sovelletaan erityisiä sijoittautumisoikeuden rajoituksia. Ahvenanmaalla ei ole kuitenkaan ulkomaisten yritysten toiminnalle mitään absoluuttista estettä eikä tällaisilla yrityksillä varmasti ole esteitä tehdä sijoituksia paikallisiin kiinteistömarkkinoihin. Komissio toteaa lisäksi, ettei Suomi ole kiistänyt menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitettyä lausuntoa, jonka mukaan muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneet yritykset ovat aiemmin hankkineet Ahvenanmaalla sijaitsevia kiinteistöjä. Näin ollen näillä toimenpiteillä ÄI:lle myönnetty edut vähintään saattaisivat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vahvistamalla epäasianmukaisesti ÄI:n asemaa suhteessa mahdollisiin ulkomaisiin kilpailijoihin tai investoijiin.

5.3 VALTIONTUEKSI MÄÄRITTELYÄ KOSKEVA PÄÄTELMÄ

(90) Edellä esitetyistä syistä komissio katsoo, että kaikki pääomankorotukset (lukuun ottamatta pääomankorotuksia C-I, C-II ja C-III) ja lainatakaukset G-I, G-II ja G-III ovat SEUT-sopimuksen 107 artiklassa tarkoitettua valtiontukea.

6. TUEN ESITETTY SÄÄNTÖJENMUKAISUUS

(91) Suomi on todennut, että mikäli pääomasijoitukset ja takaukset olivat valtiontukea, molemmat olivat sääntöjenmukaisia osana tukiohjelmia, jotka oli otettu käyttöön jo ennen Suomen liittymistä unioniin ja joista oli ennen liittymistä ilmoitettu asianmukaisesti EFTAn valvontaviranomaiselle viitteillä 93-074 (pääomankorotukset) ja 93-079 (takaukset).

(92) Tätä näkemystä on tarkasteltava asetuksen (EY) N:o 659/1999 säännösten mukaisesti. Maimitun asetuksen 1 artiklan d alakohdan mukaan tarkoitetaan 'tukiohjelmalla' säädöstä tai päätöstä, jonka perusteella yksittäisiä tukia voidaan myöntää yrityksille, jotka määritellään säädöksessä tai päätöksessä yleisesti ja käsitteellisesti ilman, että edellytetään muita täytäntöönpanotoimenpiteitä, sekä säädöstä tai päätöstä, jonka perusteella erityiseen hankkeeseen liittymätöntä tukea voidaan myöntää yhdelle tai useammalle yritykselle toistaiseksi ja/tai rajoittamaton määrä. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan mukaan tarkoitetaan 'voimassa olevalla tuella' i) tukia, jotka olivat olemassa ennen perustamissopimuksen voimaantuloa kyseisissä jäsenvaltioissa, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka on otettu käyttöön ennen perustamissopimuksen voimaantuloa ja joita voidaan soveltaa

⁽²⁷⁾ Tähän ei sisälly kertaluonteista maksua, jonka suuruus oli [...] prosenttia lainasummasta eli 6 500 euroa. Asiaa käsitellään 8.2 kohdassa, tuen takaisinperintää koskevassa jaksossa.

edelleen perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen, sanotun kuitenkin rajoittamatta Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisasiakirjan 144 ja 172 artiklan [...] soveltamista.

- (93) Suomi liittyi Euroopan yhteisöön 1 päivänä tammikuuta 1995. Lisäksi Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymissopimuksen 172 artiklan 5 kohdan mukaan "[...] Uusien jäsenvaltioiden vuoden 1994 aikana myöntämiä valtion tukia, joita ETA-sopimuksen tai sen mukaisesti tehtyjen järjestelyjen vastaisesti joko ei ole ilmoitettu EFTAn valvontaviranomaiselle tai jotka on ilmoitettu mutta jotka on myönnetty ennen EFTAn valvontaviranomaisen tekemää päätöstä, ei tämän vuoksi pidetä EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdan mukaisina olemassa olevina valtion tukina [...]".
- (94) Myös asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitetaan 'uudella tuella' kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset (28).
- (95) Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 täytäntöönpanosta 21 päivänä huhtikuuta 2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 (29) 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan 'voimassa olevan tuen muutoksella' mitä tahansa muutosta, muuta kuin muodollista tai hallinnollista, joka ei vaikuta tukitoimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille tehtyyn arviointiin. Voimassa olevan tukiohjelman alkuperäisen talousarvion kasvua enintään 20 prosentilla ei kuitenkaan pidetä voimassa olevan tuen muutoksena.
- (96) Edellä esitetyn perusteella liittymistä edeltänyt toimenpide, joka muodostaa valtiontukiohjelman, on voimassa olevaa tukea, jos kaksi ehtoa täyttyy: tukiohjelma on otettu käyttöön ennen EY:n perustamissopimuksen voimaantuloa eikä sen sisältöä ole myöhemmin olennaisesti muutettu.
- (97) Komissio arvioi Suomen näkemyksen tuen sääntöjenmukaisuudesta erikseen molempien tukiohjelmien osalta.

6.1 TAKAUSJÄRJESTELMÄ (93-079)

- (98) Komissio arvioi ensin, ovatko kyseiset toimenpiteet asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdassa tarkoitettu tukiohjelma.

(28) Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa T-195/01 ja T-207/01, Government of Gibraltar v. komissio, 30.4.2002 annetussa tuomiossa, Kok. 2002, s. II-2309, 109–111 kohta, että asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdan mukaan "voimassa olevan tuen muutoksia" on pidettävä uutena tukena. Tämän yksiselitteisen ilmauksen mukaan uutena ei ole pidettävä "muutettuja voimassa olevia tukia", vaan ainoastaan muutos sellaisenaan voidaan luokitella uudeksi tueksi. Kuitenkin silloin, kun muutos vaikuttaa alkuperäisen järjestelmän olennaiseen sisältöön, alkuperäinen järjestelmä muuttuu uudeksi tukijärjestelmäksi, koska se ei ole erotettavissa uudesta tukijärjestelmästä (yhdistetyissä asioissa T-254/00, T-270/00 ja T-277/00, Hotel Cipriani v. komissio, 28.11.2008 annettu tuomio, 358–359 kohta).

(29) EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1.

- (99) Takausjärjestelyn kansallinen oikeusperusta on vuonna 1966 annettu Ahvenanmaan maakuntalaki (ÅFS) 1966:14 teollisuuden ja eräiden muiden toimialojen maakuntatakauksista (30). Sitä on muutettu maakuntalaeilla 1979:84, 1982:37, 1988:53, 1992:9, 1994:29, 1996:56 ja 2002:23. Suomen liittyessä unioniin vuoden 1966 maakuntalaeissa todettiin talousarviosta ja kokonaismäärärahoista, ettei maksamatta olevien takausten tai lainojen (31) määrä saa missään vaiheessa olla yli 20 000 000 Suomen markkaa. Toisaalta toimenpiteen soveltamiseen ei liity aikarajoituksia.

- (100) Edellä esitetyn sekä kansallisen lain perusteella saattaa lähtökohtaisesti vaikuttaa siltä, että toimenpiteet täyttävät tukiohjelman määritelmän, sillä kyseessä näyttää olevan laki, jonka perusteella voidaan myöntää tiettyyn hankkeeseen liittymätöntä tukea yhdelle tai useammalle yritykselle toistaiseksi. Oletettu tukiohjelma pantiin täytäntöön 1 päivänä syyskuuta 1982, eli hyvissä ajoin ennen 1 päivää tammikuuta 1994, ja siitä ilmoitettiin EFTAn valvontaviranomaiselle. Näin ollen voimassa olevan tuen ensimmäinen edellytys vaikuttaa olevan täytetty, sillä alkuperäinen tukiohjelma otettiin käyttöön ennen, kuin EY:n perustamissopimus tuli voimaan Suomessa, ja jopa ennen 1 päivää tammikuuta 1994, minkä vuoksi Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymisasiakirjan 172 artiklan 5 kohtaa ei voida soveltaa tähän asiaan.

- (101) Komission on kuitenkin myös arvioitava, onko toimenpiteiden sisältöä muutettu 1 päivän tammikuuta 1994 jälkeen.

- (102) Alueviranomaiset muuttivat takausohjelmaa ainakin kolme kertaa 1 päivän tammikuuta 1994 jälkeen (maakuntalaeilla 1994:29, 1996:56 ja 2002:23) ennen ensimmäisen takauksen myöntämistä 14 päivänä elokuuta 2003. Näiden muutosten myötä ohjelman talousarvio kasvoi merkittävästi (eli koska tahansa myönnettävien takausten kokonaismäärä kasvoi). Koska asia koskee luottotakauksen myöntämistä, olisi arvioitava, onko tukiohjelman talousarvioon ennen käsiteltävänä olevia toimenpiteitä tehtyjä muutoksia pidettävä olennaisina ja voitaisiinko ne erottaa voimassa olevasta ohjelmasta.

- (103) Kuten edellä on kuvailtu, asetuksen (EY) N:o 794/2004 4 artiklan mukaan tukiohjelman talousarvion kasvua yli 20 prosentilla pidetään voimassa olevan tuen muutoksena. Kahdessa edellä mainitussa muutoksessa (32) ohjelman alkuperäistä talousarviota on muutettu siten, että se on kasvanut toisessa 50 prosenttia ja toisessa 150 prosenttia. Nämä talousarvion lisäykset ovat tukiohjelman sisällön olennaisia muutoksia, josta ei ole ilmoitettu komissiolle.

(30) Landskapslag om landskapsgaranti för industrier och vissa andra näringsgrenar, ÅFS 1966:14.

(31) (Komission huomautus:) Laki kattaa myös joitakin lainoja.

(32) Maaliskuun 3 päivänä 1994 tehdyllä muutoksella talousarvio kasvoi 20 miljoonasta Suomen markasta 30 miljoonaan Suomen markkaan ja 16 päivänä helmikuuta 1996 tehdyllä muutoksella 30 miljoonasta Suomen markasta 50 miljoonaan Suomen markkaan.

- (104) Näiden sisällön olennaisten muutosten vaikutusten ei voida katsoa olevan erotettavissa väitetystä tukiohjelmasta, joten niiden johdosta koko tukiohjelmasta tulee uusi tuki. Alkuperäinen tukiohjelma oli rajoitettu ainoastaan niiden takausten kokonaismäärän suhteen, jotka saattoivat olla saatavia tietynä aikana. Tässä muodossa tukiohjelman talousarvion erittäin olennainen kasvu (vaikka ohjelmaa ei edes muutettu millään muulla tavoin) liittyy voimassa olevien sääntöjen keskeisimpiin piirteisiin.
- (105) Lisäksi komissio huomauttaa, ettei Suomen toimittamista takausta koskevista asiakirjoista käy selkeästi ilmi, että väitetty takausjärjestely oli takausten oikeusperusta.
- (106) Näin ollen tämän päätöksen soveltamisalaan kuuluvat takaukset on katsottava uudeksi tueksi. Koska tuki on pantu täytäntöön ilman, että komissio on antanut sille etukäteen hyväksyntänsä, kuten SEUT-sopimuksen 108 artiklassa edellytetään, se on sääntöjenvastainen.

6.2 OSAKEMERKINTÄJÄRJESTELMÄ (93-074)

- (107) Tätä väitettyä tukiohjelmaa koskevat kansalliset säännöt ilmoitettiin EFTAn valvontaviranomaiselle osakemerkintää koskevana tukijärjestelyinä. Tuolloin toimitetuissa asiakirjoissa kansalliseksi oikeusperustaksi ilmoitettiin Ahvenanmaan vuotuinen talousarvio. Suomi on ilmoittanut yksittäisen hankkeen suurimmaksi mahdolliseksi tuki-intensiteetiksi tätä koskevassa otsakkeessa 30 prosenttia. Lisäksi Suomi on ilmoittanut talousarviota ja menoja koskevassa otsakkeessa vuosia 1992–1994 koskevat talousarviot mutta jättänyt koko tukiohjelman suunnittelukauden arvioitua kokonaisbudjettia koskevan otsakkeen tyhjäksi.
- (108) Suomi on selvittänyt tutkinnan aikana, että väitetyn tukiohjelman muodollinen oikeusperusta on vuonna 1991 annettu Ahvenanmaan itsehallintolaki 1144/1991. Ahvenanmaan paikallisviranomaisilla on sen 18 §:n 22 kohdan nojalla yleinen toimivalta hyväksyä erilaisia toimenpiteitä, joilla edistetään Ahvenanmaan elinkeinotoimintaa. Nämä toimenpiteet (esimerkiksi lainat, pääomasijoitukset, takaukset) sisältyvät maakuntahallituksen yleiseen vuosibudjettiin budjettikohtina.
- (109) Komissio toteaa seuraavaa:
- (110) Huolimatta siitä, että Suomi katsoo maakuntaviranomaisen toimivallan tehdä tällaisia pääomasijoituksia (osana niille itsehallintolaissa annettua yleistä toimivaltaa) ”tukiohjelmaksi”, komission on tarkistettava, vastaavatko kansallisen lain asiaa koskevat säännökset asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan d alakohdassa annettua ”tukiohjelman” määritelmää. Tältä osin vaikuttaa siltä, että oikeusperusta (lain 1144/1991 18 §:n 22 kohdan) muodostuu säännöistä, jotka koskevat toimivallan jakoa Suomen oikeusjärjestelmän eri toimijoiden kesken ja jotka eivät täytä vaatimuksia muodostamaan tukiohjelmaa

(joka on määritelmän mukaan ”säädos ..., jonka perusteella yksittäisiä tukia voidaan myöntää ... ilman, että edellytetään muita täytäntöönpanotoimenpiteitä”). Pääoman antaminen yksittäiselle tuensaajalle edellyttäisi ensin määrärahaa maakuntahallituksen vuotuisessa talousarviossa (josta Ahvenanmaan maakuntapäivät äänestää harkintansa mukaan) ja tämän jälkeen maakuntahallituksen tekemien päätösten täytäntöönpanoa. Vaikuttaa siltä, että kyseisen toimivallan mukaiset pääomasijoitukset ovat pikemmin sarja yksittäisiä päätöksiä kuin tukiohjelma.

- (111) Komissio huomauttaa joka tapauksessa, että väitetty tukiohjelma koski ainoastaan vuosia 1992–1994, sillä talousarviota ja menoja koskevassa otsakkeessa ei annettu muita tietoja, vaikka oikeusperustaksi ilmoitettiin Ahvenanmaan vuotuinen talousarvio.
- (112) Komissio toteaa lopuksi Suomen ilmoittaneen yksittäisen hankkeen suurimmaksi mahdolliseksi tuki-intensiteetiksi 30 prosenttia. Tämän voidaan ainoastaan ymmärtää tarkoittavan sitä, että väitetyn tukiohjelman pääomasijoitukset tarkoitettiin käytettäväksi yhdessä huomattavan suurten yksityisten (vähintään 70 prosentin) osuuksien kanssa hankkeisiin, joilla oli tarkoitus edistää väitetyn tukiohjelman tavoitteita. Niiksi oli ilmoitettu matkailu, teollisuus, T&K. Tässä päätöksessä käsitellyt pääomankorotukset eivät ole tämän muodollisen edellytyksen mukaisia eivätkä ne näin ollen voi kuulua EFTAn valvontaviranomaiselle toimitettujen kansallisten säännösten piiriin riippumatta siitä, muodostivatko nämä toimenpiteet varsinaisen tukiohjelman, ja vaikka olisivatkin muodostaneet, sovellettiinko sitä vuoden 1994 jälkeen.
- (113) Tämän seurauksena ÄI:lle pääomankorotuksina annettu valtiontuki on uutta tukea. Koska tuki on pantu täytäntöön ilman, että komissio on antanut sille etukäteen hyväksyntänsä, kuten SEUT-sopimuksen 108 artiklassa edellytetään, se on sääntöjenvastainen.

6.3 SUOMEN KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN HILJATTAIN TEKEMIIN PÄÄTÖKSIIN LIITTYVÄ LISÄHUOMAUTUS

- (114) Olisi otettava huomioon, että Suomen kansallinen tuomioistuimien on hiljattain kumonnut maakuntahallituksen ÄI:lle myöntämät kaksi toimenpidettä. Kyseiset toimenpiteet ovat i) pääomankorotus C-XI, joka suoritettiin vuonna 2007 (ks. johdanto-osan 16 kappale) ja ii) vuonna 2006 annettu lainatakaus, jota ei ole koskaan pantu toimeen. Korkein hallinto-oikeus päätti 6 päivänä huhtikuuta 2011 siitä, tehtiinkö maakuntahallituksen päätökset kansallisten hallinnollisten sääntöjen mukaisesti. Korkein hallinto-oikeus arvioi samalla, oliko riittävästi osoituksia siitä, että toimenpiteet olivat valtiontukea, jolloin paikallisviranomaisen olisi pitänyt ilmoittaa toimenpiteistä komissiolle ennen niiden täytäntöönpanoa. Korkein hallinto-oikeus katsoo, että lähtökohtaisesti kaikki valtiontuen kriteerit täyttyvät. Korkein hallinto-oikeus analysoi myös Suomen näkemyksen, jonka mukaan

nämä toimenpiteet – mikäli ne ovat tukea – kuuluvat ennen Suomen liittymistä sovellettujen kansallisten sääntöjen piiriin, joten ne ovat voimassa olevaa tukea. Korkein hallinto-oikeus teki tätä analysoidessaan laajan arvon kansallisista säännöistä ja havaitsi, että pääasiassa komission edellä esittämistä syistä paikallisviranomaisten päätökset eivät noudattaneet kansallisia sääntöjä riippumatta siitä, muodostivatko tällaiset säännöt todellisia valtiontukiohjelmia. Täten korkeimman hallinto-oikeuden johtopäätökset ovat yhtäpitäviä komission kanssa siitä, että tutkinnan alainen pääomasijoitus C-XI sisältää uutta valtiontukea. Korkein hallinto-oikeus tuli samaan loppu-tulemaan vuoden 2006 lainatakauksen osalta. Koska tätä takausta ei ole koskaan pantu toimeen, sitä ei ole arvioitu tässä päätöksessä.

7. SOVELTUVUUS SISÄMARKKINOILLE

- (115) Suomi on esittänyt yleisesti, että vaikka toimenpiteiden katsottaisiin olevan uutta valtiontukea, ne soveltuvat sisämarkkinoille, koska tuella rahoitetun Å:n toiminnan tarkoituksena oli helpottaa alueen kehitystä ja luoda uusia työpaikkoja.
- (116) Vaikka valtiontuki on periaatteessa kiellettyä, se katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaan SEUT-sopimuksen 107 artiklan 2 kohdassa mainituissa olosuhteissa ja se voidaan katsoa sisämarkkinoille soveltuvaan, jos sen tavoitteet ovat 107 artiklan 3 kohdan mukaisia. Ainoa tässä asiassa mahdollinen peruste soveltuvuudelle on SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan a alakohta, jonka mukaan tukea voidaan antaa taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma, tai SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohta, jonka mukaan valtiontukea voidaan antaa tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen.
- (117) Suomeen kyseisenä ajankohtana sovellettujen aluetuki-sääntöjen mukaan (aluetukikartat 2000–2006 ja 2007–2013) Maarianhaminan kaupunki, joissa iTiden sijaitsee, ei ollut tukikelpoinen kyseisen tuen suhteen. Tämän vuoksi tukea ei voitaisi katsoa soveltuvaan edes, vaikka sen voitaisiin sanoa olevan kohdennettu kyseistä hanketta varten. Komissio huomauttaa lisäksi, ettei Suomi ole osoittanut yhdenkään aluetukisääntöjen mukaisen soveltuvuusedellytyksen (tukimuoto, tukikelpoiset kustannukset tai tuen enimmäisintensiteetti) täyttyneen.
- (118) Tuen ei voida katsoa soveltuvan sisämarkkinoille muiden SEUT-sopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan soveltamisesta annettujen komission suuntaviivojen ja tiedonantojen perusteella eikä suoraan kyseisen artiklan

nojalla. Suomi ei ole esittänyt mitään erityistä perustelua tai näyttöä, joka mahdollistaisi komission hyväksyä kyseiset toimenpiteet soveltuvaan SEUT-sopimuksen tietyn määrärahan kanssa.

8. TUEN TAKAISINPERIMINEN

8.1 SUOMEN PERUSTELUT

- (119) Asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan mukaan ”sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. [...] Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.” Luonnollinen seuraus tästä on, että sääntöjenvastaisen valtiontuen Å:lle muodostavat toimenpiteet on perittävä takaisin.
- (120) Suomi on kuitenkin esittänyt, että komission olisi jätettävä takaisinperintä määräämättä tässä asiassa, sillä Suomella oli perusteltu luottamus, että tuki oli sääntöjenmukainen liittymistä edeltävien ohjelmien mukaisesti ja että takaisinperintä olisi yhteisön oikeuden periaatteen vastainen. Komissio toteaa, että Suomi on virallisesti esittänyt perusteltua luottamusta ainoastaan maakuntahallituksen osalta. Edunsaajan osalta perusteltua luottamusta ei ole nimittäin esitetty.
- (121) Komissio ei kuitenkaan voi hyväksyä tätä näkemystä.
- (122) Komissio on osoittanut edellä pääomankorotuksista, että riippumatta siitä, mitä Å:llä tai kenelläkään muulla oli syytä uskoa väitetyn osakemerkintäjärjestelyn oikeudellisesta asemasta suhteessa valtiontukisääntöihin, väitetyn tukiohjelman muodollisia edellytyksiä ei kuitenkaan edes noudatettu sellaisena, kuin siitä oli ilmoitettu EFTAn valvontaviranomaiselle. Näin ollen ei ole mahdollista katsoa, että Å voisi vedota perusteltuun luottamukseen pääomankorotusten sääntöjenmukaisuuden suhteen, sillä nämä pääomankorotukset eivät olisi kuuluneet kansallisten sääntöjen piiriin, joiden osalta Suomi väittää, että sillä oli perusteltu luottamus.
- (123) Lainatakauksista komissio on osoittanut, että takausjärjestelyjen sisältöä muutettiin jo ennen, kuin tässä päätöksessä käsiteltäviä takauksia myönnettiin. Näistä Ahvenanmaan viranomaisten tekemistä muutoksista ei ilmoitettu komissiolle. Tästä seuraa, että alkuperäiseen ohjelmaan kuuluvien kansallisten sääntöjen mukaisesti myönnettyjä takauksia on pidettävä uutena tukena. Tuensaajalla ei vakiintuneen käytännön mukaan voi olla perusteltua luottamusta, että sääntöjenmukaisena voitaisiin pitää tukea,

- josta ei ole ilmoitettu komissiolle SEUT-sopimuksen 108 artiklan nojalla, vaikka näin olisi pitänyt tehdä ⁽³³⁾.
- (124) Yhteenvetona sekä takaukset että pääomankorotukset ovat uutta valtiontukea, joka olisi ennen täytäntöönpanoa pitänyt ilmoittaa komissiolle.
- (125) Vallitsevan oikeuskäytännön ⁽³⁴⁾ mukaisesti jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tukea SEUT-sopimuksen 108 artiklassa määrätyn menettelyn vastaisesti, ei voi nojautua tuensaajien perusteltuun luottamukseen oikeuttaakseen laiminlyöntinsä noudattaa velvollisuutta ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin ja panna täytäntöön komission tuen takaisinperintää koskeva päätös. Jos kansalliset viranomaiset olisivat kyenneet nojautumaan omaan sääntöjenvastaiseen tulkintaansa, ne mitätoisivat SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklan ja veisivät komission näiden säädösten varassa tehdyiltä päätöksiltä perustan pois.
- (126) Saman periaatteen on sovellettava välttämättä, kun kansalliset viranomaiset katsovat, että heillä itsellään oli perusteltu luottamus toimenpiteiden oikeudellisuudesta, mutta eivät ilmoittaneet niitä komissiolle vaikka toimenpiteet olivat uutta tukea ⁽³⁵⁾.
- (127) Vastaavasti, mitä tulee perusteltuun luottamukseen ÅI:n kannalta, komissio katsoo, että vallitsevan oikeuskäytännön mukaan, mitä tulee SEUT-sopimuksen 108 artiklan mukaiseen komission valtiontuen pakolliseen valvontaan, yritykset, joille on myönnetty tukea, eivät voi periaatteena elätellä perusteltua luottamusta, että tuki on sääntöjenmukaista, ellei sitä ole myönnetty kyseisessä artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Utteran elinkeinonharjoittajan olisi normaalisti kyettävä määrittämään, onko kyseistä menettelyä noudatettu ⁽³⁶⁾.
- (128) Komissio toteaa, ettei yksikään yritys ole ÅI:tä paremmassa asemassa, kun on kyse maakuntahallituksen toimenpiteistä väitettyjen tukiohjelmien suhteen, sillä maakuntahallitus on sen suurin osakkeenomistaja ja maakuntahallituksen jäseniä on myös ÅI:n hallituksessa. Tätä argumenttia tukee se tosiasia, että ÅI:n ja maakuntahallituksen edustajat vaihtavat tietoja säännöllisesti, kuten edellä pääomankorotusten kohdalla on osoitettu. Näin ollen, vaikka Suomi ei olekaan nimenomaisesti esittänyt perusteltua luottamusta tuensaajan puolesta, komissio katsoo, että ÅI ei voi vedota perusteltuun luottamukseen tässä tapauksessa.
- (129) Lopuksi, komissio ei ole koskaan antanut Suomelle eikä tuensaajalle minkäänlaista selvää vahvistusta, etteivät kiis-
- tanalaiset toimenpiteet olisi valtiontukea tai soveltuvaa tukea, mikä voisi luoda perusteltua luottamusta siihen suuntaan ⁽³⁷⁾.
- (130) Suomi on lisäksi todennut, että jos pääomankorotusten kautta annettu tuki peritään takaisin, tukiosuudeksi ei välttämättä pitäisi katsoa koko annetun pääoman määrää, vaan (samoin kuin takausten tukiosuutta laskettaessa) ÅI:n kustannukset vaihtoehtoisten investointien löytämiseksi markkinoilta. Suomi on esittänyt, että tällaisen vaihtoehtoisen rahoituksen kustannukset voitaisiin vahvistaa siten, että perusteena on KPMG:n raportissa mainittu toimistotilainvestoinneista odotettu 7 prosentin tuotto.
- (131) Komissio ei voi yhtyä tähän näkemykseen.
- (132) On yleisesti totta, että valtiontuki tiettyssä asiassa on erotus yrityksen valtion varoista tosiasiallisesti (rahoituksen muodossa) saaman edun ja sen edun välillä, jonka se olisi voinut saada pääomamarkkinoilta. Tämän seurauksena tilanne ennen tuen myöntämistä katsotaan palautetuksi, kun tuensaaja on palauttanut sääntöjenvastaisen ja sisämarkkinoille soveltumattoman tuen, ja tämän palauttamisen seurauksena tuensaaja menettää markkinoilla saamansa edun kilpailijoihinsa verrattuna, ja tuen suorittamista edeltänyt tilanne palautuu ⁽³⁸⁾.
- (133) Kuka tahansa investointeja tekevä, oli kyseessä luotonanto tai pääomalla osallistuminen, haluaa investoinnilleen vastinetta, joka on suhteessa riskiin.
- (134) On selvää, että kun tuki on annettu luottona markkina-kustannuksia pienemmin kustannuksin (tämä on taattu- jen lainojen tilanne silloin, kun rahoituskustannukset ovat yhteensä pienemmät kuin markkinaehtoisilla luotoilla) yritykselle, joka ei toimi lainamarkkinoiden ulkopuolella ja joka olisi voinut tuen vaihtoehtona ottaa markkina- hintaisen lainan, takaisinmaksun korjaava vaikutus saadaan aikaan maksattamalla yrityksellä erotus (sekä korko), jolloin sen tilanne tulee jälleen kilpailijoiden tilan- netta vastaavaksi.
- (135) Pääomasijoitusten tilanne on erilainen. Niiden tuotto ei riipu yrityksen maksuhalukkuudesta (kuten luottojen kohdalla), vaan on osa yrityksen liiketoimintamallin kannattavuutta. Jos yksityinen sijoittaja ei usko, että liiketoiminta tuottaa siihen sisältyvään riskiin nähden riittävän korvauksen, hän ei investoi siihen vaan sijoittaa rahansa muualle. Komissio ei toisin sanoen voi hyväksyä sitä näkemystä, että ÅI olisi kyennyt saamaan samat varat

⁽³³⁾ Ks. asiassa C-24/95, Land Rheinland-Pfalz v. Alcan Deutschland GmbH, 20.3.1997 annettu tuomio, Kok. 1997, s. I-1591, 49 kohta.

⁽³⁴⁾ Ks. asiassa C-24/95 annetun tuomion 17 kohta; ks. myös yhdistetyissä asioissa C-465/09 P (Diputación Foral de Vizcaya v. komissio) ja C-470/09 P (Territorio Historico de Vizcaya ja muut v. komissio) 9.6.2011 annettu tuomio, ei julkaistu, 151 kohta.

⁽³⁵⁾ Ks. alaviite 34.

⁽³⁶⁾ Ks. asiassa C-5/89, Saksa v. komissio, 20.9.1990 annettu tuomio, Kok. 1990, s. I-3437, 14 kohta.

⁽³⁷⁾ Ks. yhdistetyissä asioissa T-427/04 ja T-15/05, Ranska ja France Télécom v. komissio, 30.9.2009 annettu tuomio, Kok. 2009, s. II- 4315, 261 kohta.

⁽³⁸⁾ Ks. asiassa C-348/93, komissio v. Italia, 4.4.1995 annettu tuomio, Kok. 1995, s. I-673, 27 kohta.

pääomamarkkinoilta kasvattaakseen pääomaansa tarjoamalla korkeamman tuoton, koska sen odotettu tehokkuus ei mahdollistanut sitä tarjoamasta millekään pääomasijoittajalle tätä korkeampaa tuottoa. Vaihtoehtoinen tilanne eli tilanne, jossa takaisinperinnän kohteena olevaa tukea ei olisi annettu ja joka on palautettava tai saatava aikaan, on siis se, ettei pääomaa olisi investoitu lainkaan. Tämän vuoksi takaisin on perittävä pääomankorotusten koko määrä.

- (136) Komissio ei voi tämän vuoksi hyväksyä Suomen näkemystä tuen osuudesta pääomankorotuksissa.

8.2 TAKAISIN PERITTÄVÄT TUET

- (137) Näin ollen komission sääntöjenvastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi havaitsema tuki, joka Suomen on perittävä takaisin Ål:ltä, on seuraava:

- (138) Pääomankorotukset:

- a) Pääomankorotus C-IV: 353 199,00 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 20 päivänä heinäkuuta 2001.
- b) Pääomankorotus C-V: 599 933,78 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 15 päivänä elokuuta 2002.
- c) Pääomankorotus C-VI: 799 911,64 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 13 päivänä maaliskuuta 2003.
- d) Pääomankorotus C-VII: 515 165,97 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 6 päivänä toukokuuta 2004.
- e) Pääomankorotus C-VIII: 669 896,95 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 30 päivänä syyskuuta 2004.
- f) Pääomankorotus C-IX: 199 977,91 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 16 päivänä kesäkuuta 2005.
- g) Pääomankorotus C-X: 234 961,43 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 16 päivänä kesäkuuta 2005.
- h) Pääomankorotus C-XI: 1 379 998,95 euroa. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 15 päivänä helmikuuta 2007.

- (139) Lainatakaukset: Kaikkien takausten tukiosuus lasketaan takauksia koskevan tiedonannon 4.2 kohdan mukaisesti (kuten johdanto-osan 66–80 kappaleessa on esitetty) siten, että se on sen koron, jota on sovellettu lainakustannusten viitekorkona, jota Ål:n kanssa taloudellisesti verrannollinen yritys olisi joutunut maksamaan, ja sen koron, joka on saatu valtiontakauksen avulla, erotus sen jälkeen, kun mahdolliset takausmaksut on vähennetty.

- a) G-I-takauksessa tukiosuus on erotus viitekoron, jota sovelletaan yritykselle, jonka luottokelpoisuusluokka on 'heikko' (B) ja jonka vakuustaso on normaali ja taatun lainan kokonaiskustannusten (takauksesta maksetut takausmaksut ja lainan korko yhteensä) välillä. Tämä tuki annettiin Ål:n käyttöön 9 päivänä loka-kuuta 2003 (kuten johdanto-osan 81 ja 82 kappaleessa on selitetty). Tästä määrästä vähennetään kerta-luonteinen 19 500 euron takausmaksu ⁽³⁹⁾.

- b) G-II-takauksessa tukiosuus on erotus viitekoron, jota sovelletaan yritykselle, jonka luottokelpoisuusluokka on 'heikko' (B) ja jonka vakuustaso on normaali ja taatun lainan kokonaiskustannusten (takauksesta maksetut takausmaksut ja lainan korko yhteensä) välillä. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 2 päivänä marraskuuta 2004. Tästä määrästä vähennetään kerta-luonteinen 2 900 euron takausmaksu ⁽⁴⁰⁾.

- c) G-III-takauksessa tukiosuus on erotus viitekoron, jota sovelletaan yritykselle, jonka luottokelpoisuusluokka on 'tydyttävä' (BB) ja jonka vakuustaso on normaali ja taatun lainan kokonaiskustannusten (takauksesta maksetut takausmaksut ja lainan korko yhteensä) välillä. Tuki annettiin Ål:n käyttöön 13 päivänä joulukuuta 2005. Tästä määrästä vähennetään takauksen kerta-luonteinen 6 500 euron takausmaksu ⁽⁴¹⁾.

- (140) Suomen viranomaisten on määritettävä täsmällinen takaisinperittävän tuen määrä yhteistyössä komission kanssa, siinä kehikossa ja sen menetelmän mukaisesti, mitä johdanto-osan 138–139 kappaleissa on takaisinperintää koskevasta menettelystä esitetty. Tukiosuuteen lisättävä korko siitä päivästä lähtien, kun tuki oli saajan käytettävissä, siihen päivään asti, kun se on peritty takaisin. Komissio pyytää Suomen viranomaisia näiden virantoimittukseen liittyvien velvollisuuksien mukaisesti yhteistyöhön täsmällisen takaisinperittävän tuen määrän määrittämiseksi,

⁽³⁹⁾ Ks. johdanto-osan 81 kappale ja alaviite 25.

⁽⁴⁰⁾ Ks. johdanto-osan 83 kappale ja alaviite 26.

⁽⁴¹⁾ Ks. johdanto-osan 85 kappale ja alaviite 27.

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Suomen 18 päivänä kesäkuuta 1997 myöntämä pääomankorotus Ålands Industrier Ab:n hyväksi, määrältään 84 094,39 euroa, ei ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

2 artikla

Tämän päätöksen 8.2 kohdassa luetellut valtiontukitoimenpiteet, jotka Suomi on myöntänyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti Ålands Industrier Ab:n hyväksi, eivät sovellu sisämarkkinoille.

3 artikla

1. Suomen on perittävä 2 artiklassa tarkoitettu valtiontuki takaisin tuensaajalta.

2. Takaisinperittävästä tuesta on maksettava korkoa siitä lähtien, kun tuki saatettiin tuensaajan käyttöön, sen tosiasialliseen takaisinperintään asti.

3. Korolle on laskettava korkoa asetuksen (EY) N:o 794/2004 V luvun mukaisesti.

4. Suomen on peruutettava kaikki 2 artiklassa tarkoitettujen tuen maksamatta olevat maksut tämän päätöksen antopäivästä lukien.

4 artikla

1. Edellä 2 artiklassa tarkoitettu tuki on perittävä takaisin välittömästi ja tehokkaasti.

2. Suomen on varmistettava, että tämä päätös pannaan täytäntöön neljän kuukauden kuluessa sen tiedoksiantamisesta.

5 artikla

1. Suomen on toimitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta seuraavat tiedot:

- a) tuensaajalta takaisinperittävä kokonaismäärä (tuki ja siitä perittävä korko);
- b) tarkka kuvaus toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi;
- c) asiakirjat, jotka osoittavat, että tuensaaja on määrätty maksamaan tuki takaisin.

2. Suomen on ilmoitettava komissiolle tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi toteutettavien kansallisten toimenpiteiden edistymisestä siihen saakka, kun 2 artiklassa tarkoitettujen tuen takaisinperintä on saatettu loppuun. Suomen on annettava viipymättä komission pyynnöstä tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi. Sen on annettava myös tarkat tiedot tuensaajalta jo perityistä tukimääristä ja koroista.

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu Suomen tasavallalle.

Tehty Brysselissä 13 päivänä heinäkuuta 2011.

Komission puolesta
Joaquín ALMUNIA
Varapuheenjohtaja

LIITE

Tiedot saaduista, takaisin perittävästä ja jo takaisin perityistä tukimääristä

Tuensaaja	Tukiohjelman perusteella saadun tuen kokonaismäärä (*)	Takaisinperittävän tuen kokonaismäärä (*) (Pääoman määrä)	Jo palautetun tuen kokonaismäärä (*)	
			Pääoman määrä	Korko

(*) miljoonaa (kansallinen valuutta).